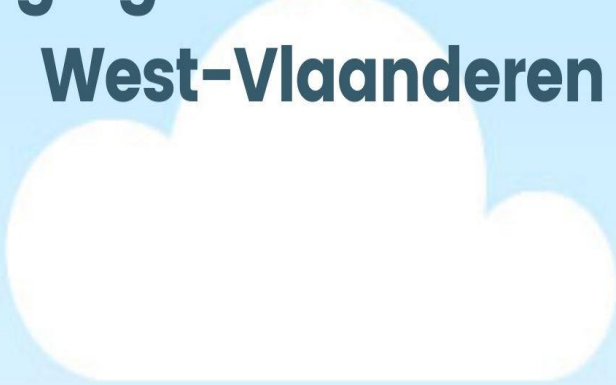

Uitdagingen voor de Provincie West-Vlaanderen

Bestuurscyclus 2025-2031

Memorandum West-Vlaamse Milieufederatie

Voorwoord

De mens heeft de natuur nodig voor voedsel, zuurstof, water, energie en grondstoffen. Natuur en biodiversiteit maken het leven mogelijk. Ze bieden gezondheid en welzijn en voeden onze economie. Gezonde ecosystemen kunnen ook helpen de effecten van klimaatverandering aan te pakken. Zonder een diverse natuur en gezond leefmilieu komt het welzijn van de mens in gedrang. Dit laat zich nu al sterk voelen.

De West-Vlaamse Milieufederatie

Natuur- en milieuverenigingen zijn de advocaten van het eerste uur voor het gezond houden en maken van ecosystemen. Ze hebben jarenlange ervaring en kennis opgebouwd, kennen hun regio tot in de puntjes en kunnen de belangen van hun thematiek als de beste verdedigen.

De West-Vlaamse Milieufederatie vzw overkoepelt deze verenigingen voor West-Vlaanderen. Ze verzamelt hun vragen, geeft informatie door, verdedigt belangen en zet dossiers op de agenda op de verschillende beleidsniveaus. Ze werkt hiervoor samen met een ruim netwerk, binnen en buiten de sector. Dit, in eerste plaats voor het algemeen belang. Want niemand wint bij de achteruitgang van milieu en natuur.

Samenwerking zit in het DNA van de West-Vlaamse Milieufederatie. Dit doet ze bv. binnen de Provinciale Minaraad, de Procoro met beleid en provinciale middenveldactoren, of binnen de verschillende provinciale strategische projecten en in kader van sensibilisering voor de gezondheidseffecten van fijnstof uit houtverbranding. Ook op Vlaams niveau werkt ze nauw samen met de eigen koepels, maar ook breder binnen de Watercoalitie of binnen de voorbereiding en opvolging van het Mestactieplan en de Kustvisie. We delen de passie voor onze Provincie.

Uitdagingen voor West-Vlaanderen bestuurscyclus 2025-2031

De uitdagingen voor kustprovincie West-Vlaanderen zijn gigantisch. De Provincie ligt in de frontlinie van de klimaatverandering. Niet alleen de versnellende zeespiegelstijging, maar ook wateroverlast en droogte hebben nu al effect op de leefomgeving van de mens. De effecten op de regionale economie zoals landbouw en andere waterafhankelijke sectoren, worden steeds meer voelbaar. Ook natuur, soortenrijkdom en ecosystemen staan in ondernemend en toeristisch West-Vlaanderen onder hoogspanning. De milieudrukken op de mens kwamen eveneens bovenaan de agenda te staan. Gelukkig is West-Vlaanderen ook een provincie waar pionieren en hard werken in de genen zit. De Provincie kan deze troeven inzetten om (terug) een koppositie in te nemen in die sectoren waar ze het verschil kan maken en tonen dat ze de kroon kan spannen in werkelijk duurzame naarstigheid.

En dat zal ook moeten: onze provincie kwam afgelopen legislatuur steeds duidelijker in beeld. Niet alleen de problemen in kader van stikstof en het te veel aan nutriënten in het water, maar ook de druk op de duinen en de natuurlijke kustbescherming, de strijd om de laatste stukjes natuur (bv Zeepark), de regionale luchthavens, het energievraagstuk en Ventilus, het waterbeheer in de polders en de zomerdroogtes, de positie van rode lantaarn binnen het behalen van de normen van de Kaderrichtlijn Water, het achterop hinken ikv openbaar vervoer en efficiënt ruimtegebruik, bosareaal, conflicten tussen boer en natuur, maar ook het startend overleg tussen beide sectoren, ... Daarnaast zijn er ook dossiers die momenteel nog onder de radar blijven, zoals de bescherming en versterking van landschappen, het uitwerken van groenblauwe linten, de nodige betonstop,...

Verantwoording

Ons memorandum bevat 13 aanbevelingen waarmee de Provincie direct aan de slag kan gaan.

Om de sterkte van de Provincie te benadrukken, vertrekken we vanuit die opdrachten, die ze zelf in handen heeft. Vervolgens duiden we de richting waar we het beleid naar zien evolueren de komende 6 jaar. Dit document is tot stand gekomen op aangeven van de lokale en regionale afdelingen.

De aanbevelingen zijn kort en krachtig samengevat. Ieder van de aanbevelingen wordt vervolgens nader toelicht in een ruimere context die correspondeert met de 13 aanbevelingen. Dus: u leest aanbeveling 8 en vindt vervolgens de ruimere context in hoofdstuk 8. De volgorde van de aanbevelingen is willekeurig. In dit document worden vele afkortingen gebruikt, achterin treft u een verklarende lijst van de afkortingen aan.

Voor de West-Vlaamse Milieufederatie
Bart Vanwildemeersch, beleidsmedewerker
John van Schaik, namens het bestuur

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord en verantwoording	p. 2
13 Aanbevelingen waar de Provincie direct mee aan de slag kan	p. 3
De ruimere context	
Hoofdstuk 1. Landschap	p. 8
Hoofdstuk 2. Participatie	p. 16
Hoofdstuk 3. Landbouw	p. 20
Hoofdstuk 4. Water	p. 25
Hoofdstuk 5. Kust	p. 29
Hoofdstuk 6. Klimaat	p. 31
Hoofdstuk 7. Duurzaam toerisme	p. 34
Hoofdstuk 8. Vervoer	p. 36
Hoofdstuk 9. De staat van de natuur	p. 38
Hoofdstuk 10. Circulaire economie	p. 40
Hoofdstuk 11. Klimaatvriendelijk bouwen	p. 42
Hoofdstuk 12. Sustainable Development Goals	p. 43
Hoofdstuk 13. Provincie onderhandelingsbestuur	p. 44
Verklarende lijst van afkortingen	p. 46
Andere memoranda	p. 47

13 AANBEVELINGEN WAAR DE PROVINCIE DIRECT MEE AAN DE SLAG KAN

De Provincie blijft een belangrijk beleidsniveau, ook voor de volgende legislatuur. Met heel wat instrumenten kan ze het verschil maken op het terrein. Niet alleen interpreteert ze de overkoepelende wetgeving via haar vergunningen of werkt ze een eigen ruimtelijke visie uit. Ze heeft ook instrumenten om de regie te nemen binnen strategische plannen, ruimtelijke uitvoeringsplannen te coördineren, aan landschapsherstel te doen, inspraak te faciliteren en beleidsmakers en inwoners te sensibiliseren.

1. Landschap is een recht: de Provincie de behoeder van dat recht (zie hoofdstuk 1)

Met de Beleidsvisie Ruimte zet de Provincie het landschap van de volgende jaren op de rails. Landschap is niet zomaar een context waarbinnen vergunningen sowieso, of mits wat inkleding, verleend moeten worden. Landschap is de basis van het ecosysteem waarbinnen de milieugebruiksruimte, maar ook de natuur en de binding van de burger sturend moeten zijn.

Met de Regionale en Stadlandschappen en de verbonden actoren werkt de Provincie een gebiedsvisie op de verschillende landschappen uit –waarin de actuele beschermingslagen, net als de verschillende doelen voor het landschap en ecosysteemherstel vervat liggen. Gebiedsgerichte overlegorganen vormen mee deze visies binnen een overleg waarbij zowel de lokale, als Vlaamse actoren betrokken worden. Deze raden geven advies over strategische plannen, worden betrokken in LEADER-projecten, volgen ingrepen in het landschap op en werken samen in landschapsbescherming en -opbouw.

Het mag duidelijk zijn dat de huidige visie ikv landschappelijke integratie van gebouwen in landelijk gebied absoluut niet volstaat. Dit te beginnen bij de onderbouwing, die geen onderscheid maakt naar de specificiteit van de verschillende West-Vlaamse landschappen.

2. Participatie: strategische overlegorganen (zie hoofdstuk 2)

Een duurzaam en gedragen (milieu)beleid vraagt steeds meer om een inclusieve benadering. Dat wil zeggen dat alle belanghebbenden van meet af aan betrokken worden bij het inventariseren van problemen, het ontwikkelen van beleid, het volgen van uitvoeringsbesluiten etc. Wij bevelen aan dat de Provincie hierbij beter gebruik maakt van de haar ter beschikking staande instrumenten, zoals de MiNaraad. Deze overlegorganen verdienen meer respect en kunnen verder te worden uitgebouwd. Tevens is het van belang om bij thematische overlegorganen alle betrokkenen kunnen participeren.

3. Landbouw: Inagro, de spil van de verduurzaming van het landbouwbeleid (zie hoofdstuk 3)

De landbouw vertegenwoordigt een grote economische waarde in West-Vlaanderen. De keerzijde van deze enorme intensieve productie ligt in de externe kosten, afgewenteld op de samenleving. Het huidige Vlaamse beleid is reactief en symptomatisch. Transitie naar agro-ecologische landbouw is noodzakelijk. Met Inagro heeft de Provincie een belangrijk provinciaal instrument op vlak van onderzoek, voorlichting en begeleiding van landbouw. Wij bevelen aan deze instelling toekomstgericht te maken voor duurzame landbouw met inzet van de helft van zijn personeel en middelen om de uitdagingen waar de landbouw voor staat te onderzoeken en aan te pakken, samen met de belendende sectoren.

4. Water: De Provincie maakt een aanvalsplan Kaderrichtlijn Water 2027 (zie hoofdstuk 4)

Met de verschillende actoren maakt de Provincie een aanvalsplan, bovenop de Stroomgebiedbeheerplannen, om de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water (KRW, doeljaar 2027) integraal te behalen. Dit gaat niet alleen over de waterkwaliteit – dus afvalwaterzuivering (huishoudelijk en bedrijven), nutriënten uit de landbouw, erosie en saneren van beekbodems. Het gaat ook over het ecologisch beheren van beken en beekbodems – te beginnen met de waterlopen in eigen beheer, het inrekenen van de secundaire effecten van het bufferbekkenplan (reservoir-effect, versterken van de concentratie groenteteelt, de lock-in voor de landbouw, verdrogingseffecten voor natuur, ...), het systemisch doorrekenen van elke extra verharding, de afbouw van lozingen richting doeljaar KRW 2027,

het beschermen van waterafhankelijke natuur, het herstellen van veenbodems, een beschermingsplan voor de drinkwatervoorziening (kwalitatief en kwantitatief), makelen van een actief beleid ikv PFAS en andere problematische chemicaliën,... Een aanvalsplan dient te vertrekken van de basisprincipes van de KRW, waarbij bv. bronaanpak, betalende waterdiensten, aanpak van bron tot monding en vervuiler betaalt voorop staan in het uitwerken van het beleid.

5. Coördinatiecentrum Kust (zie hoofdstuk 5)

Het kustbeleid behoorlijk versnipperd. Waar bv. het Agentschap voor Mariene Dienstverlening en Kust de duinen zo solide mogelijk moet laten uitgroeien, ter bescherming van de kustlijn, laat het Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan het nivelleren toe van de stranden en wordt elke basis van een nieuwe duin opgeruimd door de gemeentelijke machinale strandreiniging. Nochtans zijn er alternatieven. Daarom vragen we de Provincie te ijveren voor een Coördinatiecentrum Kust waarin alle betrokken beleidsactoren verenigd worden en het betreffende middenveld, maar ook andere actoren als Westtoer, in een verbonden overlegorgaan de evoluties aan de kust kunnen bespreken en adviseren.

6. Klimaat: Futureproofed West-Vlaanderen: regisseer de klimaatacties (zie hoofdstuk 6)

West-Vlaanderen is niet alleen heel kwetsbaar door de klimaatverandering (landbouw, zeespiegelstijging, watervoorziening industrie, natuur,...), onze Provincie heeft ook grote troeven als het gaat om het opwekken van groene energie of het transformeren van de landbouw en industrie.

Monitoring en publicatie van de vooruitgang van elke gemeente en de Provincie in haar geheel, als het gaat om klimaatimpact, is essentieel om de lokale besturen mee te krijgen in het verhaal. Net als de Provincie Limburg, zorgt de Provincie voor monitoring en publicatie van de impact van de gemeentelijke klimaatactieplannen. Ze brengt lokale verhalen naar de voorgrond en zorgt ervoor dat de burgers een eenduidig antwoord krijgen op hun vragen.

7. Duurzaam toerisme: Westtoer als grote promotor (zie hoofdstuk 7)

Duurzaamheid in de vorm van minder individuele verplaatsingen of verplaatsingen met een grote impact, een lagere ecologische voetafdruk, het ruimen van de stranden, het ontwikkelen van natuur en groene verbindingen, het verlagen van de recreatieve en toeristische druk in en om natuur, het werken met de natuur, kortom: het uitbouwen van West-Vlaanderen als een toeristisch attractieve regio waar niet alleen de aantallen, maar de toegevoegde waarde en de lage impact voorop komt te staan. Daar gaat Westtoer de komende legislatuur, samen met Toerisme Vlaanderen voor.

In dialoog met (en door het houden van de regie voor de dialoog tussen) de verschillende belanghebbenden (zie eerder) duwt ze mee aan de transformatie van de toeristisch-recreatieve sectoren in West-Vlaanderen.

8. Vervoer: Fiets, auto, vliegtuig (zie hoofdstuk 8)

De Provincie West-Vlaanderen heeft een hele inhaalbeweging achter de rug, als het gaat om het aanleggen van bovenlokale functionele fietspaden. Comfortabele fietspaden, waarbij niet de fiets, maar de wagen voorrang moet verlenen, zijn nodig om meer mensen met een gerust hart en een zoete vaart op de fiets te krijgen. De Provincie zit voor de fietssnelwegen net over de helft van het doel. De volgende legislatuur moet er dus een nog sterkere inhaalbeweging komen, om het volledige 'gat' dicht te rijden. De versnippering van de open ruimte door het wegennetwerk, de milieu- en welzijnsbelasting van de luchthavens en het volgen van het kader voor de Groene Assen verdienen extra aandacht. De Provincie kan resoluter kunnen kiezen voor het milieu en het klimaat.

9. De staat van de natuur: monitoring en actieve sturing (zie hoofdstuk 9)

De Provincie beschikt over een Lijst van Provinciaal Soorten (planten en dieren). Die geeft aan welke soorten (zeer) kwetsbaar zijn. Drie habitattypes, waar meer dan de helft van de soorten 'in gevaar' zijn, liggen in West-Vlaanderen: dynamische kustgebieden, extensief beheerde graslanden en het agrarische

cultuurlandschap. Heel wat soorten worden dus stilaan afhankelijk van reservaten en kunstmatige ingrepen in het landschap.

De Provincie neemt de uitdaging op zich om, ook buiten de Provinciedomeinen een afwegingskader en actieplan biodiversiteit op te maken, waarbij het behoud en herstel van de systemen voorop komt te staan. Net zoals dit kan voor de ruimtebehoefte voor bedrijvigheid, zet de Provincie haar schouders onder het natuurherstel op haar grondgebied. En dit mét monitoring en concrete doelen/ acties.

10. De cirkel rond maken: kringwinkels, repairshops e.a. (zie hoofdstuk 10)

Ook in West-Vlaanderen vindt het circulair economiemodel ingang. Dit is een positieve stap in de nodige evolutie naar een duurzame en klimaatbestendige samenleving. Delen wordt het nieuwe hebben. Er wordt stilaan ook anders geproduceerd, geleefd en gewerkt. Bedrijven zullen steeds meer hun productie en diensten afstemmen op de nieuwe vormen van bezit, met een uitgebreide dienstverlening, bijvoorbeeld het aanbieden van verlichting in plaats van verlichtingsarmaturen.

11. Klimaatvriendelijk bouwen: Acasus (zie hoofdstuk 11)

Met Acasus heeft de Provincie een centrum voor duurzaam bouwen en verbouwen dat een grote rol kan spelen/ speelt bij de nodige transitie. Nog meer dan vandaag groeit dit centrum de komende legislatuur uit tot het centrum waar steden en gemeenten in West-Vlaanderen de expertise kunnen bevragen, voorstellen tot regelgeving kunnen toetsen en waar de gemeentelijke ondersteuning voor klimaatvriendelijk bouwen beroep op kan doen. De Provincie kan inventieve instrumenten ontwikkelen zodat ook de minder kapitaalkrachtigen mee kunnen.

12. Sustainable Development Goals als afwegingskader (zie hoofdstuk 12)

De Provincie koos ervoor om voorloper te zijn in het uitwerken van de Sustainable Development Goals (SDG's) in eigen beleid. Uiteraard een goede zaak. Zo komt het dat ze voor eigen patrimonium voorloper is in duurzaamheid. Maar de SDG's zijn geen pick-and-play-menu, maar een afwegingskader. Voor elk project dient het beleid zo hoog mogelijk te scoren in alle relevante doelen. En dit niet alleen voor de primaire, maar ook voor de secundaire effecten.

13. De Provincie wordt een onderhandelingsbestuur: makelaar voor dossiers tussen verschillende niveaus (zie hoofdstuk 13)

Steeds meer wordt de Provincie makelaar tussen de verschillende bestuursniveaus, eerder dan ontwikkelaar van een eigen beleid. Deze rol neemt ze bijvoorbeeld op in kader van strategische projecten voor waterlichamen, maar ook in het uitwerken van beleidsvisies en ruimtelijke uitvoeringsplannen. De zoektocht naar evenwicht tussen de doelen en de inzet van middelen is nog steeds een machtssoefening waarbij de natuur aan het kortste eind trekt.

DE RUIMERE CONTEXT

HOOFDSTUK 1. LANDSCHAP IS EEN RECHT

a. Maak 30% van West-Vlaanderen tegen 2030 tot een effectief beschermd natuurnetwerk

West-Vlaanderen kent slechts 4,5% SBZ-H op haar grondgebied. Naast SBZ-H, heeft West-Vlaanderen ook een areaal aan Vogelrichtlijngebied dat al dan niet overlappend is met het SBZ-H. Daarnaast is er voor Vlaanderen in 1997 de ambitie uitgesproken om VEN vast te leggen. Hoewel deze ambitie nog niet volledig is uitgevoerd (30.000 ha van de 125.000 is nog niet bestemd), is deze wel degelijk van belang voor het behoud van natuur in West-Vlaanderen. Net als de toen voorziene 10.000 ha bosuitbreiding voor Vlaanderen: slechts 0,7% van de Provincie is bestemd als bos, 2,3% is bebost. Daarnaast zijn er de Vogelrichtlijngebieden – vooral aan de Westkust, De Blankaart en de Oostkust- die elk hun drukken kennen (van droogte tot eutrofiering en ruimtelijke druk). En uiteindelijk ook de bescherming van natuur, buiten de afbakeningen, zoals deze via het achteruitgangsverbod, het soortenbesluit, de Kaderrichtlijn Water, de natuurverbinding ...

De meeste Europees beschermde soorten en habitats verkeren op dit moment niet in een gunstige staat van instandhouding. Dit heeft, net zoals het bijkomend afbakenen van beschermde gebieden, een impact op de vergunningverlening. Om te komen tot een gunstige staat van instandhouding zijn robuuste natuurgebieden nodig, met een voldoende hoge kwaliteit van het leefmilieu en de nodige verbindingen tussen dergelijke gebieden, conform de goedgekeurde S-IHD besluiten.

In december 2022 spraken we binnen de Verenigde Naties af om 30% van ons grondgebied op land en in zee effectief te beschermen. Dit wil zeggen dat 70% van het gebied prioritair door de mens wordt ingenomen. Dit wordt een opgave voor West-Vlaanderen, maar investeren in meer natuur levert op. Denk alleen al maar aan de drinkwatervoorziening en water in de landbouw.

Het spreekt voor zich dat er andere modellen nodig zullen zijn, zoals het inzetten op een natuur-doorweven cultuurlandschap, poldergraslanden met een landbouwfunctie, binnen een groenvisie voor het hele provinciaal grondgebied. Aan de Provincie om de denkoefening op te starten.

Daarom vragen we de Provincie om:

- De doorwerking van de huidige beschermingsmaatregelen en doelstellingen voor de West-Vlaamse natuur, soorten en landschappen in kaart brengen en omzetten naar een hanteerbaar kader voor ruimtelijke planning en vergunningsverlening.
- Koppelkansen maximaal benutten bij het uitvoeren van de Stroomgebiedbeheerplannen, het bosuitbreidingsplan, het houtkantenplan, de Blue Deal, het Vlaams Strategisch GLB-plan, de programmatische aanpak stikstof, het Mestbeleid, het Vlaams Energie- en Klimaatplan, het ruimtelijk ontsnipperingsplan Westkust, de uitbouw van het duin-voor-dijk-principe, Water-Landschapsprojecten, veenherstelmaatregelen, herinrichting van signaalgebieden, ...
- Met de actoren in het open gebied een positieve aanpak voorop te stellen waarbij overleg voorop staat in het behalen van de doelen.
- Een groenblauwe visie opstellen voor het West-Vlaamse grondgebied, waarbij de doelen van de verschillende niveaus gecombineerd worden.
- Grensoverschrijdende samenwerking verder stimuleren, voor bepaalde soorten/habitats en/of migrerende soorten en/of soorten en habitats waar de status beïnvloed wordt door grensoverschrijdende bedreigingen.

b. Maak 10% van West-Vlaanderen tegen 2030 strikt beschermde natuur

De Europese Biodiversiteitsstrategie stelt voorop dat 10% (1/3de van de 30%) strikt beschermde natuur wordt. Dit is cruciaal voor het overleven van de soorten, als het versterken van de weerstand tegen de klimaatcrisis. Halfnatuurlijke graslanden, duinen (ook in woon- of recreatiegebied), wetlands, veengronden, bossen, slikken en schorren en zeebodems, maken hier onder andere deel van uit.

Daarom vragen we de Provincie om:

- Actief mee te werken aan het beschermen van 'zonevreemde' natuur om deze binnen het netwerk natuur op te nemen.
- Verdere versterking van het landschapsherstel in de IVON-gebieden. Maar eveneens in Landschappelijk Waardevol Agrarisch gebied en het Agrarisch Gebied met Ecologisch belang.
- Processen tot het aanduiden van deze natuur actief te begeleiden in functie van de natuur én de menselijke activiteit.
- Geen plannen op te maken voor ingrepen met negatieve invloed binnen strikt beschermde natuur, in functie van recreatie of andere doorwaadbaarheid.
- Koppelkansen met bestaande en toekomstige richtlijnen maximaal inzetten om extra natuur te beschermen, herstellen en te creëren (zoals KRW, onthardingsstrategie, Blue Deal,... zie eerder)
- Prioritair de beschermde gebieden te ontdoen van externe drukken en versnippering door bijvoorbeeld afbraak van gebouwen (PRUP Luchtmachtbasis Koksijde Noordduinen), ontsnipperen van natuurgebieden (aanvullend op VAPEO), verleggen van hinderende (recreatieve) doorsteken naar de rand van natuurgebied, ontharden van (fiets)paden, stimuleren van waterzuivering stroomopwaarts groene bestemmingen, ...

c. Duin-voor-dijk/ Duin-in-wijk/ Duinpolder/ Polder

Het kuststelsel staat onder druk. Niet alleen door de stijgende zeespiegel, ook door recreatie, inname van de laatste niet-beschermde duingebiedjes (en zo de kansen hypothekeren voor ontsnippering en verbinding), aftakeling van reservaten door omliggende bebouwing, recreatie, exoten en verdroging, doorslaan van de verzilting (door verdroging van het binnenland), onvoldoende afwateringscapaciteit (bij langdurige regenval), gebrek aan connectiviteit voor beschermde soorten als de paling en de rugstreeppad, inname van duinpolderovergangen, verlies aan grasland in de polders...

De afgelopen beleidsperiode werden een aantal hoopvolle signalen gegeven van de overheid, die het tij moeten doen keren. De start van de verduining van gedeelten van de Koninklijke Baan aan de kust, geven aan dat de intentie er zeker is om de kust weer ruimte kan krijgen.

Maar op vandaag breekt de gedachte nog niet helemaal door. Zo was er de idee van een ruimtelijk ontsnipperingsprogramma Westkust, gaf de Kustvisie in haar aanzet enige blik van een natuurgebaseerde basis, werd met succes helmgras aangeplant in Raversyde, om zo de natuurlijke kustbescherming op te bouwen, wil het PRUP Militaire basis Koksijde eerherstel geven aan duin en duinpolderovergang,... Maar een overkoepelende en holistische visie annex actieprogramma ontbreken. Daarenboven neemt de druk door toerisme en recreatie, maar ook de ontginningsdrang van de Noordzee, steeds meer toe.

Heel lokaal worden nog steeds waardevolle duinen, die (gedeeltelijk) buiten de afgebakende bescherming (duinendecreet, SBZ, VEN) vallen, volgebouwd. De beschermde vegetatie wordt gecompenseerd binnen het boscompensatiefonds – met grote kans op herstel op een heel andere locatie: Limburgs bos in plaats van Koksijdse duindoorn. Door de pragmatische afbakening van de beschermingsgebieden, maar ook omdat de natuur zich niet laat vangen door een planologische afbakening, zorgen deze bouwwerken ervoor dat de verbindingen tussen de natuurgebieden, de stapstenen, steeds meer afkalven. Daarenboven liggen deze bouwwerken ook regelmatig vlak naast natuurgebieden en zijn de materialen, noch de hoogtes aangepast aan de beschermingsnaden van de fauna in de betreffende gebieden. Naast versnippering, neemt nu ook de isolatie in de hoogte toe. Met het risico op aanvliegingen en verstoring door licht.

Daarom vragen we de Provincie om:

- de regie op te nemen in de ruimtelijke connectie tussen de verschillende doelstellingen en beleidsniveaus;
- binnen haar toeristisch beleid de recreatie in te passen in het natuurlijk systeem kust en het beeld van

een natuurlijke kustbescherming vooraan te zetten in het promoten van de kust;

- het PRUP Strand en Dijk, in al haar onvolkomenheden, niet verder uit te hollen in functie van de recreatieve belangen aan de kust en actief promotor te zijn van duin-voor-dijk, waar deze visie niet conflicteert met de natuur in de vooroevers en natte stranden;
- vergunningen voor woningen en constructies strenger te controleren op de aanwezigheid van de benodigde strenge toetsing ((verscherpte)natuurtoets, soortentoets, passende beoordeling).
- compensaties voor het innemen van natuur lokaal en natuurgericht te bestendigen.
- het Landschapspark Zwin met de zelfde sterkte verder uit te bouwen en van draagvlak te voorzien.
- Geen Immo-PRUPS op te starten in gebieden waar natuurherstel centraal hoort te staan. Natuurherstel hoeft niet steeds gecombineerd te worden met het bouwen van grotere of kleinere entiteiten teneinde in de 'betaalbaarheid' van het natuurproject te voorzien.

d. Natuurverbinding: eilandjes verbinden

Steeds meer komen ze op de voorgrond: de postzegelnatuurgebiedjes. Dat zijn kleine natuurgebiedjes waar de restnatuur binnen een afgebakend geheel beheerd wordt. Het stikstofarrest en het waterarrest hebben deze gebieden op de kaart gezet, net als de processen die hebben geleid tot deze kleine, onsamenvangende gebiedjes.

Toeristen raken niet aan de kust, als je de E40 afsluit ergens rond Jabbeke. Fauna en flora zijn op een gelijke wijze niet meer verbonden als er te veel hindernissen zijn die ervoor zorgen dat soorten geen obstakelvrije bewegingsvrijheid hebben. De paddenoverzetacties zijn, net als de vele sterfgevallen van roofvogels aan de E40, tekenend voor de versnippering van de leefgebieden.

De Provincie heeft de decretale taak om natuurverbindingsgebieden af te bakenen. Dit stamt uit de Habitatrichtlijn. In praktijk laat men nu de vooruitgang echter afhangen van vrijwilligheid en worden de doelstellingen niet gehaald en dit al sinds het vastleggen ervan in het Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan van 2014. In de Beleidsvisie Ruimte West-Vlaanderen wordt het engagement hernomen. De vraag is wanneer het eerste PRUP hieromtrent vorm zal krijgen. De Provincie moet zich haar taak voor ogen blijven houden en na de vrijwillige samenwerking ook meer dwingende aanpak vooropstellen. Daarnaast is het niet aangewezen om bestaande verbindingen, als groene assen, te sterk op te laden met verbredingen van fietspaden (omv Vlaams Fietsfonds), recreatieve elementen, verharding van de bestaande paden. Daarnaast kan ze aankopen van natuur in natuurverbindingsgebieden door lokale natuurverenigingen financieel ondersteunen. Het doel moet zijn om de druk op te vangen in een groter geheel van aaneengesloten kwalitatieve natuur.

Naast natuurverbinding, dienen ook obstakels die leiden tot sterfte bij bijvoorbeeld salamanders en padden, maar ook elementen die inwerken op de avifauna (vliegroutes, lichtvervuiling, kabels en pylonen, ...), zoveel mogelijk vermeden te worden. En als dit onvermijdelijk is, moet dit worden gemitigeerd. Zo werkt Elia voor de hoogspanningskabels met krullen die het aanvliegen vermijden en wordt er aan de IJzerboomgaard een ecotunnel ingepland. Maar ook de verbindingen tussen kust en binnenland, via de lucht en via de bodem, moeten gevrijwaard en hersteld worden. De Provincie kan hierbij een grote rol spelen door bestaande knelpunten in kaart te brengen, via ruimtelijke processen mitigeren en toekomstige knelpunten vermijden al in het planningsproces (of bij vergunningsverlening). Het nieuwe Vademecum Natuurtechniek geeft aan hoe de juiste maatregel in te passen.

Volgens het recentste Ruimterapport hebben we in Vlaanderen daarenboven 18.000 km nutteloze wegen. Heel wat kansen voor ontharding en ontsnippering dus.

Daarom vragen we de Provincie om:

- de eco-connectiviteit bij vergunningen en ruimtelijke processen standaard in te bouwen en als voorwaarde op te leggen;
- de komende legislatuur werk te maken van de regie over de eco-connectiviteit in kader van herstel van

de verbindingen;

- de taakstelling voor natuurverbinding uit 2014 nu wél op te nemen en de komende legislatuur de natuurverbinding te bewerkelijken.
- de bestaande ecologische verbindingen (trage wegen, jaagpaden, fietspaden, ...) niet verder te verharderen, noch insnijden met recreatieve infrastructuur daar waar het strikt gezien niet nodig is, of, daar waar de natuurwaarden en de nood aan connectiviteit moet primeren.
- toepassen van het principe 'geen verlichting waar het kan, enkel (aangepaste) verlichting waar het moet', met absolute prioriteit in beschermde leefgebieden.
- een actief aankoopbeleid op te zetten met de gemeenten om – in eerste instantie – de oeverzones aan ecologisch kwetsbare beken en in groene zones op te kopen en in te richten als ecologische verbinding.

e. Natuurruimte en- kwaliteit vergroten in de provinciale domeinen

De Provincie investeert blijvend uitbreiden van bestaande en nieuwe provinciedomeinen met focus op natuurarme regio's in de Provincie. Om de natuurwaarden in de provinciale domeinen sterker te maken, werkt de Provincie regelmatig samen met natuurverenigingen bij het uitwerken van een natuurgericht beheer. Ondanks de groei van de provinciale domeinen, nam sinds corona ook de recreatiedruk op de natuurwaarden toe. Daarnaast zorgt de nadruk op recreatie of recreatieve educatie in de domeinen ervoor dat de druk op de flora en de fauna niet steeds afneemt, zoals nodig is. Dan gaat het bv. over de recreatieve ontsluitingen in bv de Palingbeek, de plannen om in SBZ te gaan snijden binnen Bulskampveld of duintuin aan het Duinhuis in De Panne. Veelal wordt bestaande natuur, in plaats van nieuwe natuur aangesneden om recreatieve/educatieve projecten te ontwikkelen, of wordt niet de keuze gemaakt om inbreuken uit het verleden te herstellen – bijvoorbeeld bouwwerken bij beschermde natuur of leefgebied van beschermde soorten.

Heel wat van de uitbreidingen van de provinciale domeinen, komen voort uit het planologisch schrappen van natuur elders. Het is dan ook van belang om – naast het lokaal blijven versterken van natuur – de bestaande natuur in de provinciale domeinen in eerste plaats te laten ontwikkelen in haar intrinsieke natuurwaarde en versnippering (door bijvoorbeeld paden) en recreatieve druk maximaal te vermijden. Uiteraard hebben recreatie en educatie hun plaats, maar in ondergeschikte orde. We vragen de Provincie dan ook om natuurherstel te laten primeren boven recreatieve/ educatieve ontsluiting.

Daarom vragen we de Provincie om:

- bij aanvang van een project in overleg te gaan met de natuurverenigingen en dit via de regionale koepel – waarbij de West-Vlaamse Milieufederatie kan coördineren;
- niet te vertrekken van de huidige situatie in het bepalen van de mogelijke druk op natuur, maar wel vanuit de wenssituatie – en dus het maximaal ontpitten van de drukken;
- verder te gaan met het aankoopbeleid van de Provincie in kader van provinciale domeinen en natuurherstel.

f. Beschermen en versterken van natuurwaarden buiten de provinciale domeinen

Met de gebiedsgerichte werking, de Regionale Landschappen en de Bosgroepen, heeft de Provincie de troeven in handen om geïntegreerd en regionaal te werken aan het landschap. De Provincie heeft echter ook heel wat andere mogelijkheden om bestaande natuurwaarden te beschermen. Ook stilte- en donkertegebieden scheppen, is een mogelijkheid. Maar ook het ontwikkelen van instrumenten, in overleg met de verschillende overheden, ter versterking van erfgoedlandschappen, zoals de weidse polderlandschappen vormt een uitdaging voor de komende legislatuur.

Met de Soortenactieplannen toont de Provincie haar wil om spelers in landelijk gebied samen te brengen en bepaalde paraplusoorten te versterken in hun leefgebied. De Provinciaal Prioritaire Soortenlijst, opgesteld in samenwerking met Inbo, geeft een kapstok voor de vergunningsverlening, om het Soortenbesluit in actie te brengen bij het overwegen van een vergunning. Deze mogelijkheid is op vandaag onderbelicht in het beleid.

Daarom vragen we de Provincie om:

- een regiogericht afwegingskader op te stellen waarbij de bestaande soorten, maar ook natuurherstel en -verbinding doorgetrokken wordt in de vergunningsverlening.
- terug in gang steken van extra subsidiemogelijkheden voor natuurverenigingen bij aankoop van natuurgebieden in West-Vlaanderen, maar zeker ook waar er nog mogelijkheden zijn voor onder andere de realisatie van natte natuur in beekvalleien.

g. West-Vlaamse landschappen onder druk

Bij de strategische projecten, net als bij de landschapsgericht PRUPS, vertrekt de Provincie terecht van een uitgebreide studie van de landschappen. Ze erkent terecht de waarde van het landschap en benadert een landschapsecologische visie voor het bestemmen of inrichten van gebieden. Ook de regionale landschappen, bijvoorbeeld het Regionaal Landschap Houtland & De Polders met een drevenvisie, werken zoveel als mogelijk aan de hand van een landschapsvisie. Bij het vergunnen of opmaken van specifieke PRUPS rond bedrijvigheid of mobiliteit, vervallen deze visies en gaat het doel van een landschap onder aan de visie op bedrijvigheid. Nochtans is het landschap met haar functies de basis voor het enten van de menselijke activiteiten. Dat werd ook zo erkend door de Deputatie, die aangaf dat het watersysteem – een landschapsvormend element – de sturende factor zou moeten zijn in planologische activiteit. En ook door het ondertekenen van het Vlaams Charter Landschapsbeheer. Hierbij heeft de Provincie zich ertoe verbonden om in dialoog te gaan met het middenveld (gelijkwaardig en met gedeeld doel) om de landschapskwaliteit te behouden, herstellen, ontwikkelen en te handhaven. Dit is een uitvloeisel van de Landschapsconventie, waar Europa zich toe verbonden heeft.

In de realiteit gaan vele landschappen nog steeds achteruit, door het volbouwen van niet-beschermd duinen, het verlenen van planologische attesten (Vlaanderen), het niet erkennen van Landschappelijk Waardevol Agrarisch Gebied, het ophogen van akkers en graslanden, de op zich staande visie in kader van landschapsintegratie, ... De gehavende landschappen, zoals een groot deel van Midden-West-Vlaanderen, verdienen daarnaast een wederopbouw. Daar waar het landschap werd toegewezen aan één of een aantal economische sectoren, moet het gedeelde aspect én de ecologische onderbouw, terug in eer worden hersteld.

Integrale landschapsvisie

Landschap is wat we zien en beleven rondom ons. Het is het resultaat van de wisselwerking tussen de mens en zijn omgeving. Het is voortdurend in verandering. Centraal in de discussie staan de beleving, de wisselwerking mens en natuur (water, bodem, lucht en biodiversiteit en de aandacht voor belangrijke elementen uit het verleden en hun rol op vandaag). De uitdaging is het landschap als context te laten meespelen in ruimtelijke planning en inrichting.

Bepaalde landschappen hebben eveneens een beschermingslaag

De ruimtelijk kwetsbare gebieden, zoals ankerplaatsen, of Landschappelijk Waardevol Agrarisch gebied of Agrarisch Gebied met Ecologisch Belang, maar ook Vogelrichtlijngebied of andere beschermingslagen genieten een bescherming, door dewelke een vergunning niet meer als uitgangspunt mag worden beschouwd: de vergunbaarheid *an sich* moet worden geanalyseerd. Dat werd ook bevestigd door eerdere rechtspraak.

Andere landschappen zijn gehavend

Dit uit zich onder andere in een falend watersysteem, minimale belevingswaarde, gebrek aan biodiversiteit en connectiviteit. De rol van een gelaagd landschap werd hier onderschat en op vandaag bouwt men voort op de leegte.

We hebben dringend nood aan een landschapsvisie voor de verschillende types – met eventuele beschermingslaag- landschappen. Het ene landschap dient sterker beschermd te worden – en dus een afweging van wat er hoe kan gebeuren – en het andere landschap dient te worden heropgebouwd (cfr

Midden-West-Vlaanderen). Dit niet alleen vanuit de beleving maar ook vanuit de ecologie: de zorg voor water, bodem, lucht en biodiversiteit. In die zin mogen integratie van poelen en wadi's, de integratie van de waterloop, maar ook de verlichting op de site niet vergeten worden in kader van integratie in het landschap.

Nederland ontwikkelde voor de landschapsecologische invalshoek, een methodiek, namelijk de Gidsmodellen. Aangevuld met de kennis over de effecten van groen als windsingel, of het capteren van stikstof en voorzien van drinkwater, kan dit uitgroeien tot een nieuw model waarbij West-Vlaanderen het landschap – en niet vooral de absolute vergunbaarheid – vooraan zet. Ook voor de invalshoek beleving moet per landschap een methodiek ontwikkeld worden om ontwikkelingen vanuit de lokale context te sturen. Het landschapsobservatorium voor de Westhoek is een goede aanzet: www.landschapinbeeld.be. Het kan aangevuld met aanbevelingen per grote entiteit bijvoorbeeld in de vorm van een soort kookboek.

Beslissende stem van de bouwheer? Of maatschappelijk belang.

Aangezien landschap een collectief gegeven is en ingrepen in het landschap dan ook raken aan die collectieve doelen, is het niet de bouwheer die het laatste woord moet hebben over een eventuele ingreep, eerder wel het beleid, gebaseerd op de collectieve noden voor het landschap. Dit heeft dan uiteraard ook repercussies op het al dan niet vergunbaar zijn van aanvragen.

Visie op hagen, heggen en houtkanten

Huidige vergunningsverlening, maar ook de opsmuk van bedrijfssites, gaat nog te sterk uit van het individuele perceel (en in minder mate van het hele bedrijf inclusief akkers en weiland). Daarnaast werkt de Provincie vooralsnog ook niet vanuit een visie op landschap en de herintegratie van hagen, houtkanten en heggen in het landschap. Hier hebben de regionale landschappen een mooie rol op vandaag, maar deze vertrekt niet vanuit een landschapsvisie die provinciebreed wordt uitgedragen. Dit onderschat de rol van landschapselementen in kader van ecologische verbinding, erosie, waterretentie, stikstof- en koolstofcaptatie,... Het landschap zien als een optimale samenwerking, ook vanuit het ecosysteem.

Landschap/ ecosysteem in ruimtelijke planning

Het ecosysteem biedt essentiële diensten aan de samenleving en diverse sectoren (bestuiving, klimaatadaptatie, waterbeheer, ecologisch evenwicht (in kader van bijvoorbeeld plaagbestrijding), bodemvruchtbaarheid, voedsel, ...). Hoe we het landschap opbouwen: vanuit de gelaagdheid van het vaststaande fysisch systeem, opgeschaald naar het ecosysteem en hierin de passende menselijke activiteit moet de basis worden van de ruimtelijke planningsprocessen. Planningsprocessen dienen daarom te vertrekken vanuit het herstel van het ecosysteem, niet vanuit de noodzakelijke uitbreiding van de menselijke activiteit. Onderzoek naar het functioneren van het ecosysteem en de effecten erop door menselijk handelen, maar ook onderzoek naar waar de draagkracht van het ecosysteem overschreden is en hoe het versterken van het ecosysteem antwoord kan bieden op vragen als watervoorziening voor landbouw en industrie, recreatie, biodiversiteit, ... dient voorop te staan aan het inplannen van de ruimte voor West-Vlaanderen.

Landschapsparken

We hebben met het Zwin mogelijks nog één landschapspark in rij staan voor erkenning. Het Landschapspark Westhoek werd afgeschoten door de belangenverenigingen, dat van Bulskampveld heeft het niet gehaald. Nochtans zijn de samenwerkingen in functie van het landschap niet contradictorisch met de economische belangen. Integendeel. Landschapsparken geven een stimulans om een streekgeen verbondenheid te verkrijgen van mens en omgeving, tussen sectoren. De angst om holistisch te werken drijft op een sentiment uit het verleden, waarbij de mens en zijn activiteiten losgekoppeld werden van de omgeving. Op vandaag zien we de gevolgen hiervan op vele vlakken. De Provincie kondigde reeds aan om de aanpak niet te lossen. Wat goed is.

Daarom vragen we de Provincie om:

- om de idee van verbondenheid niet te lossen, minstens voor de regio's Bulskampveld en Westhoek, maar liefst ook ruimer (zie eerder). Hierbij wordt vertrokken vanuit de opmerkingen van de SALV, waarbij een lokale voedselstrategie, de verdere verduurzaming van de landbouw (bijvoorbeeld MAP, PAS, pesticide, erosie,...) en het Strategisch Plan Bio, het programma rond voedsellandschappen en een geïntegreerde visie op land- en tuinbouw, binnen de ecologische en breed- systemische visies op landschap voorop genomen worden.
 - de strategische projecten, samenwerkingen in kader van waterlandschappen en voorafgaande oefeningen in kader van de landschapsparken verder uit te werken naar een geïntegreerde aanpak voor (ook gehavende) landschappen.
 - een regiogericht afwegingskader op te stellen waarbij een herstelplan voor soorten, hun biotopen en natuurverbinding doorgetrokken wordt in de vergunningverlening.
 - samen met de actoren een dialoog aan te gaan over het opstellen van een landschapsvisie. Deze visie wordt opgebouwd uit de wettelijke beschermingslagen (ecologie, erfgoed, water, ...), de diensten die een landschap kan leveren (ecosysteemdiensten in brede zin, culturele aspecten) en hierop aansluitend de flankering van uitdagingen die zich door veranderend beleid (signaalgebieden, KRW, PAS, MAP,...) aanbieden.
 - vanuit de regionale landschappen en stadlandschappen, maar ook de gebiedsgerichte werking zorgt de Provincie voor een brede dialoog over de implementatie van de visie, binnen een landschapsraad. Deze raad kan zich subregionaal uitspreken over afwegingskaders en de manier waarop de doelen in bepaalde landschappen, gezamenlijk, kunnen bereikt worden. Hier worden diverse processen samengebracht, om de werklust voor de actoren te verminderen en intern tussen diensten en overheden in afstemming te voorzien. Landschap, niet zozeer thema, als basis van een holistische aanpak.
 - meervoudige functies in het landschap te definiëren, uitgaand van het behalen van de natuurdoelen en de bescherming/ heropbouw van de hydrologie en het landschap.
 - Het samenbrengen van het bestaande onderzoek naar het functioneren van het ecosysteem/ landschap, het organiseren van dialogen over het versterken van het landschap ten dienste van biodiversiteit en sectoren, het plannen van en vergunnen in de ruimte voorop te plaatsen in ruimtelijke vragen/ processen.
- de Regionale Landschappen de regie toe te kennen in het uittekenen van bredere landschapsintegratieplannen, waarbij Inagro de technische aspecten/ eventuele conflicten met de bedrijfsvoering bewaakt .

h. Natuur verweven en inbedden binnen andere ruimtelijke bestemmingen

Werken met de natuur op bedrijventerreinen, landbouwbedrijven, verkavelingen... Niet alleen omdat deze sites de oorspronkelijke habitats innemen van soorten, maar ook omdat natuur broodnodige diensten levert voor onder andere bestuiving, waterretentie, fijn stof/ geurverspreiding, opvangen van plagen, versterken van de lokale natuur en gezonder en gelukkiger maken van de werknemers en burens.

Maar ook nieuwbouwhuizen en te verbouwen woningen kunnen een rol spelen hierbij: tuinen vormen een 10% van de niet-bebouwde ruimte. Door het connecteren van die ruimte en het inzetten van deze ruimte in kader van waterberging en infiltratie, kan er een gigantische oppervlakte vrij gemaakt worden in kader van het herstel van het watersysteem. Die ruimte kan eveneens ingezet worden als groene ruimte en ruimte voor kwetsbare soorten, in combinatie met de functies voor de mens.

Daarom vragen we de Provincie om:

- de integratie in het landschap door te trekken op bedrijventerreinen. Te werken met het natuurlijk reliëf in het landschap en de hydrologische kenmerken te respecteren. Regionale Landschappen en Natuurpunt hebben hier de juiste expertise.
- natuurinclusief bouwen en het connecteren van natuur en water door bedrijventerreinen en op de gebouwen mee te nemen in het vergunningstraject, de ruimtelijke uitvoeringsplannen en in samenwerkingsprogramma's met bedrijven.

- Acasus (het provinciaal centrum voor wonen, bouwen en renoveren) verder uit te bouwen in functie van natuurinclusief wonen. Daarnaast ook opleidingen te voorzien voor tuinarchitecten om tuin en woning af te stemmen in kader van mitigerende maatregelen in functie van het klimaat (waterretentie, -infiltratie, juiste boom op juiste plek voor verkoeling van het huis,...). Tuincoaches kunnen de lokale adviezen enten op het tuinplan.

i. Blijvend inzetten op mens- en diervriendelijke preventiemiddelen wildschade

Everzwijnen, exoten, houtduiven,... kunnen schade toebrengen aan de landbouwgewassen. De Provincie heeft via haar onderzoekscentrum Inagro een belangrijke taak om mens- en diervriendelijke preventieve initiatieven te promoten. Herstel van de natuurlijke voedselketen draagt op lange termijn het meest efficiënt bij tot het voorkomen van wildschade. Dus zorgen dat wilde dieren in hun natuurlijke habitat voldoende voedsel kunnen vinden. Samenwerkingen tussen afnemers en telers kunnen deze technieken extra stimuleren en financieel toegankelijk maken voor de landbouwer. Het is daarenboven ook belangrijk om natuurgebieden en natuurlijke oevers langs waterlopen en bufferbekkens tijdens het broedseizoen, maar ook daarbuiten, te vrijwaren van de jacht. Voor heel wat soorten zijn dit immers de laatste toevluchtsoorden.

j. Regionale Landschappen en Stadlandschappen nog hechtere partners van natuur

De Regionale en Stadlandschappen in West-Vlaanderen zijn op vandaag veelal al hechte partners van de natuurverenigingen. De evolutie van de voor het middenveld eerder gesloten entiteiten, naar een platform voor samenwerking in de open ruimte, is zeker al ingezet. Omdat beide (natuur en landschappen) zich op het zelfde domein (zowel educatief als beheer en landschapsopbouw) inzetten, is de evolutie naar nog meer openheid en samenwerking van groot belang. Zowel in Europese projecten, als educatie en programmatie is het van belang voor het landschap dat de doelen en agenda's vervlochten raken, met behoud van eigen identiteit. Aanvullende initiatieven, inzet van vrijwilligers voor een gedeeld doel, samen het beleid inspireren,... kunnen enkel ten goede zijn van de West-Vlamingen en de rol van de Provincie als bottom-up werking dicht bij de burger.

Daarom vragen we de Provincie om:

- de regiocoördinatoren (of afgevaardigde) nauw te betrekken bij strategische en operationele structuren;
- in te zetten op branding van Natuurpunt, Velt en andere partners als partner in de eigen communicatie;
- bij Europese projecten de regionale structuren van Natuurpunt en de West-Vlaamse Milieufederatie (ev. bij spiegelprojecten) mee te nemen;
- communicatie te voeren via de regionale coördinator, of de West-Vlaamse Milieufederatie (die dan aanklappend het juiste contact zoekt in overleg met de regionale).

HOOFDSTUK 2. PARTICIPATIE

Gezien steeds meer de nadruk wordt gelegd op een holistisch beleid, is het niet overbodig om ook de participatie en het behalen van multiple-doelstellingen om te vormen naar een beleid door overleg met en tussen vele belanghebbende sectoren. Het gaat niet zozeer meer over welk belang het politieke overwicht heeft – of het spel der machten, maar wél om het samen behalen van maatschappelijke doelen. Om op die manier de gedeelde winsten te maximaliseren voor elke belanghebbende of het geheel der delen: West-Vlaanderen.

Herwaardeer de Minaraad door als beleid de dialoog aan te gaan

Het hoeft geen betoog dat er met de opmerkingen en adviezen van de Provinciale Minaraad – de laatste van Vlaanderen – suboptimaal rekening wordt gehouden in politieke kringen. Nochtans is de Minaraad een goed werkend instrument, waar het brede middenveld (ruimer dan de klassieke sociale partners) in betrokken wordt. Telkens enthousiaste mensen, die het verschil willen maken in West-Vlaanderen. Ook op het gebied van inzet vanuit de administratie en geloof in de kansen die een Minaraad kan geven aan een beter beleid, ontbreekt het allerm minst. Maar de adviezen van de Minaraad worden op vandaag niet of slechts bij enkelen meegenomen in het politieke beleid van de Provincie zelf. Dit nog meer sinds de afschaffing van de verplichtingen in kader van de Samenwerkingsovereenkomst.

Het zal niet verbazen dat dit ondermijnend werkt aan het enthousiasme, maar ook aan de democratische kracht van een gedeelde visie of een gefundeerde discussie. Door deze vorm van overleg niet naar waarde te schatten, zien belanghebbende vertegenwoordigers zich genoopt om via persoonlijke contacten, media, andere wegen de punten van het nodige belang te voorzien. Het is niet onlogisch dat er op die manier weinig rekening wordt gehouden met andere sectoren die raakvlakken hebben met de aangehaalde problematieken. We vragen de Provincie dan ook om structureel het advies van de Minaraad in te bedden in de beleidsvorming en actief in dialoog te gaan met de Minaraad. Dat laatste is dan minimaal ivv een gemotiveerd antwoord op de adviezen.

Zorg voor een paritaire samenstelling van de ProCoRo: apprecieer deskundigheid ook buiten de eigen administratie

De ProCoRo heeft het voordeel ingebed te zijn in de beleidsvorming: je kan er niet rond. Dat maakt dat deze raad wél weegt op het beleid. Hier is het echter de samenstelling waar men zich vragen kan bij stellen: 11 van de 22 leden zijn mensen uit de eigen administratie, die uiteraard eerder loyaal zijn naar de collega's die de plannen voorstellen, of de werkgever die veelal de initiator of belanghebbende is. Nochtans heeft West-Vlaanderen ook heel wat expertise buiten de administratie. Uiteraard stellen we de expertise van de mensen van de administratie allerm minst in vraag, maar we zijn ervan overtuigd dat externe expertise – bovenop de interne afstemming buiten de ProCoRo om – een versterking zal betekenen voor de inhoudelijke uitwerking van de dossiers. Vandaar vragen we om de deskundigheid in eerste plaats buiten de eigen administratie te zoeken. Uiteraard zijn we absoluut niet tegen de aanwezigheid van eigen experts en kunnen zij eveneens bij de discussie aanwezig zijn en hun advies geven, maar als het gaat om wegen op de adviezen, zijn we ervan overtuigd dat externe experts een grote meerwaarde kunnen betekenen, aanvullend op de interne expertise – die niet als vast lid binnen de ProCoRo hoeven te zetelen.

Zorg voor bundeling van inspraak

Een ambitieuze Provincie heeft ambitieuze plannen. De vele strategische, ruimtelijke en gebiedsgerichte projecten, de adviesraden, maatregelen in kader van waterbeheer, klimaatactieplannen, de LEADER-programma's,... rekenen terecht op de inzet van het middenveld. De beleidsadviserende rol is een van de kernpunten van onze werking. Gezien de projecten veelal verspreid zitten over verschillende diensten, wordt er vanuit deze diensten verspreid aangeklopt bij de middenveldorganisaties. Hoewel we graag telkens weer onze inzichten op een gefundeerde manier willen aangeven, wordt de druk op de schouders van het middenveld steeds groter. En deze valt op weinig schouders. Niet alleen zien we in het

herwaarderen van de inspraakorganen één piste om deze druk te verminderen, ook zien we in een bundeling van gelijkende of regionale projecten – als het gaat om participatie – een manier om én de inzet van het middenveld én de kwalitatieve borging van de adviezen te garanderen.

De juiste vrouw/man voor de juiste vraag

Tenslotte herhalen we graag één van de opdrachten van de West-Vlaamse Milieufederatie: het bundelen van de inspraak naar de Provincie en de Provinciale projecten, het fungeren als contactcentrum om de juiste vrouw/man voor de juiste vraag te garanderen en het opvolgen van adviesvragen. Daarom vragen we om de verschillende diensten en verzelfstandigde agentschappen – met al hun werknemers – aan te zetten om de West-Vlaamse Milieufederatie mee te nemen in de mailings bij een eerste contactname, of het uitsturen van een adviesvraag/ zoeken naar een juiste vertegenwoordiger. Wij leggen, met de regionale groepen, de juiste contacten binnen het netwerk, brengen onze expertise in én zorgen voor een gegarandeerd en gefundeerd antwoord op de vraag.

Transitie van beleid

Transitie zit niet alleen in het eindelijk implementeren van de bestaande regelgeving, ook de manier van beleid voeren gaat steeds meer op de schop: inclusief beleid, aan de hand van de SDG's, kan slechts tot stand komen als we afstappen van de traditionele manier van beleid vormen, op basis van meerderheden en machten. We moeten de uitdagingen samen aanpakken, in dialoog gaan en écht rekening houden met de gefundeerde voorstellen. We zullen het moeten samen doen.

De West-Vlaamse Milieufederatie staat dan ook in de eerste plaats voor een overlegmodel waarbij niet de sectoren apart, maar wel onderling in grote lijnen de voorstellen aftoetsen. Duidelijk aangeven wat de verwachtingen zijn, waarom en kijken hoe dit in samenwerking met de andere sectoren vorm kan krijgen. Transitie en het draagvlak ervoor bereik je niet per sector apart, maar wel door samen de lijnen uit te zetten.

Samenwerken

Door brede participatie op te zetten, voorafgaand aan beslissingen, kan men tot verrassende projecten komen. Wanneer men belang hecht aan draagvlak voor beleidsbeslissingen, is voorafgaand overleggen met een evenwichtige mix van maatschappelijke basisgroepen en rekening houden met de resultaten zelfs onmisbaar.

Ook natuur- en milieuverenigingen, die het algemeen belang vertegenwoordigen, moeten van begin tot einde mee aan tafel zitten. En dit, volgens hun capaciteit, bij alle dossiers die effect hebben op natuur en milieu. Door op voorhand de beleidsintenties te bespreken, kunnen deze verenigingen op tijdig aanvullingen doen of suggesties geven vanuit een unieke lokale kennis en specifieke expertise.

De afgelopen legislatuur heeft de West-Vlaamse Milieufederatie aangetoond dat dit overleg loont. Bij de voorbereidingen voor het MAP7, de gedeelde oproep voor de afbouw van de varkensstapel in kader van PAS, de samenwerkingen met de Provincie in kader van de fietssnelweg F34, de lopende strategische projecten, maar ook op continue basis binnen verschillende adviesraden. We willen verder werken op dit elan en de rol van de West-Vlaamse Milieufederatie als spil voor inspraak en samenwerking in kader van milieu, natuur en klimaat in West-Vlaanderen verder uitdiepen. Dit komt uiteindelijk iedereen ten goede. Specifieke domeinen waarbij een sturende bijdrage van natuur- en milieuverenigingen kan helpen zijn bijvoorbeeld: klimaatadaptatie (en -mitigatie) met onder andere provinciaal windplan en klimaatactieplannen; gebiedsgerichte werking, regionale Landschappen, POM, ...; overleg landbouw en visserij, natuur en milieu; milieugerelateerde gezondheidseffecten; vrijwilligersbeleid en NME; versterking samenwerking adviesraden en projectmatige werking; netwerken opzetten en trajecten van de overheid voorzien van de juiste inbreng en expertise; maar ook een aantal klassiekers, waar momenteel wel eens wat discussies rond ontstaat, zoals: toeristisch beleid, algemeen natuurbeleid, plattelandontwikkeling, ruimtelijk beleid, landbouwbeleid, waterbeleid.

Versterken

De West-Vlaamse Milieufederatie is ambassadeur voor natuur en milieu van West-Vlaanderen. Niet enkel

voor de lokale en regionale verenigingen bij de Provincie, ook voor de belangen van de Provincie op Vlaams niveau. In die hoedanigheid is ze een gewaardeerde partner voor het beleid.

De hoeveelheid aan thema's, van mobiliteit, over natuurherstel, naar dialoog met landbouw en klimaat, zorgt voor een toenemende druk op het beperkte personeelsbestand van de federatie (1,7VTE). Daarom zoekt de federatie naar extra middelen om de partnerschappen sterker te kunnen uitbouwen. We zien de Provincie als één van de actoren, die de huidige werking – zij het via het betrekken binnen projecten, zij het via reguliere middelen – kan versterken. Zo kan de federatie ook in de toekomst blijven inzetten op kennisverwerving, vorming, advisering, actie en verbinding binnen de Provincie, maar ook op Vlaams niveau.

Een sterk omgevingsbeleid: natuur, water, ruimte, kust, landbouw en milieu

West-Vlaanderen bekleedt een topospositie in Europa, als het gaat om kwetsbare regio's. Het veranderende klimaat heeft hier extra veel impact door de ligging aan de zee, maar ook de waterafhankelijkheid van de sectoren en de natuur. Daarnaast worden ook strategische sectoren, als drinkwater en landbouw, maar ook de voor Vlaanderen unieke natuur, bedreigd door een combinatie van milieudruk, ondoordachte planning op vandaag en in het verleden, klimaatverandering, ...

Weinigen zijn het er niet over eens dat een grondige transitie nodig is. Concrete engagementen leiden echter regelmatig tot weerstand. Beleidsmakers, middenveld, burgers, kennisinstellingen en bedrijven moeten zich samen engageren om de transitiepaden. Door het aangeven van omgevingstransities, die door de West-Vlaamse natuur- en milieusector als noodzakelijk worden geacht (niet limitatief), geven we een aanzet voor het beleid om het debat te intensiveren en sneller over te gaan naar gedragen beleidsacties.

De Provincie: een goede huisvader

Naast eigen beleid, kan de Provincie zich ook positioneren als onderhandelingsbestuur. Heel wat milieuproblemen moeten immers provinciegrensoverschrijdend aangepakt worden, met voeling van de lokale realiteit. Inzicht in het vergunningenbeleid van de Provincie is dan ook cruciaal.

De Provincie handelt als een 'goede huisvader' en streeft dan mee naar het behalen van de normen op eigen grondgebied. Normen voor de luchtkwaliteit, normen voor waterkwaliteit, ecologische normen, natuurherstel, klimaat, ontharding, ..., zijn afhankelijk van een vergunningenbeleid dat vertrekt vanuit de milieugebruiksruimte (zie later) en goede adviezen hieromtrent. Om in 2027 de goede normen voor waterkwaliteit en in 2030/2050 deze voor biodiversiteit te behalen, is er een sterker begeleidend vergunningentraject nodig. Met uiteraard de SGD's als afwegingskader.

Een jaarlijks natuur- en milieuraapport van haar grondgebied.

Deze werd in het verleden in kader van de Samenwerkingsovereenkomst opgesteld (Milieubarometer), aan de hand van het beschikbare cijfermateriaal. Maar, bij het wegvallen van de Samenwerkingsovereenkomst, viel ook dit overzicht weg. Het rapport vertrekt van de doelafstand voor de verschillende normen met het jaar waarin deze moet dichtgereden worden. Dat geeft inzicht in de inspanningen die nog moeten geleverd worden en geeft een houvast aan de lokale en provinciale spelers om inspanningen te leveren in kader van mitigatie van de problematieken. Eventuele uitzonderingen op vlak van socio-economische redenen dienen samen te gaan met een traject naar het behalen van de doelen, ook voor de betrokken bedrijven.

Effectief koppelen van naleving van wettelijke voorwaarden aan het verstrekken van nieuwe vergunningen.

Een vergunning baseert zich veelal op een eerder vergunde situatie. Indien de voorwaarden van een vergunning niet nageleefd worden, of er een regularisatie wordt gevraagd van reeds uitgevoerde werken, kan de Provincie niet zo maar een nieuwe vergunning afleveren. Het zou haar eigen beleid en wettelijk gezag ondergraven. Ook het vragen van compenserende maatregelen, doet afbreuk aan de taak van de overheid om vergunningen af te wegen tegenover de maatschappelijke noden. Herstelvorderingen en weigering van vergunning bij niet-naleven van eerdere vergunningen, dienen nog meer op de voorgrond

te komen.

Voor aspecten waar door klimaatverandering, of overdruk op het systeem de bijzondere voorwaarden sowieso niet toekomstbestendig zijn, moet uitgegaan worden van een tijdelijke (2-5 jaar) vergunning. Dit is het geval voor bijvoorbeeld onttrekking van water uit kwetsbare systemen, zoals diepdrainage. Dit geeft de kans aan de aanvrager om andere bronnen te zoeken, of de productie aan te passen naar de veranderende situatie. Een langlopende vergunning creëert een lock-in voor het beleid, wetende dat de normen de komende jaren best nog wel eens drastisch gaan moeten bijgesteld worden.

Daarenboven kan de Provincie ook meer gebruik maken van haar recht om vergunningen te evalueren en bij te sturen naar nieuwe inzichten. In gebieden waar bijvoorbeeld de grondwatertafel uitgeput is, waar de drukken te hoog zijn, of sectoren voor dewelke de regelgeving aanscherpte, dienen voorzien te worden van een traject van bijsturen van de voorwaarden.

Een sterk klimaatbeleid

Met de ondersteuning van klimaatprojecten voor gemeenten, maar ook met het ontwikkelen van regionale visies voor windturbines en het meenemen van hernieuwbare energie binnen de Beleidsvisie Ruimte West-Vlaanderen, schakelt de Provincie weer een tandje bij. Door ook zelf het voorbeeld te geven in het omschakelen naar hernieuwbare energie, maar nog belangrijker, het besparen op energieverbruik, neemt de Provincie een voorbeeldrol op voor gemeenten en steunt ze deze gemeenten ook in het opnemen van de fakkel.

Daarom vragen we de Provincie om:

- Natuur- en milieuverenigingen gelijkwaardig aan andere maatschappelijke actoren te betrekken bij het inventariseren van problemen, overleggen, plannen en uitwerken van de ambities, maar ook bij het zoeken naar een draagvlak.
 - De huidige aanpak voor gebiedsgerichte, strategische projecten verder te zetten op de geïntegreerde manier, waarbij de participatiedruk voor het middenveld tot een minimum wordt herleid en de processen zo transparant en collegiaal mogelijk tussen overheid, sectoren, burgers en wetenschap worden uitgebouwd.
 - De uitvoering van de klimaatactieplannen sterk te stimuleren. Benchmarking op provinciaal niveau van de inspanningen van de West-Vlaamse gemeenten en de ambities vergelijken tussen de gemeenten onderling, maar ook tegenover de doelafstand tegenover noodzakelijke transitie; In de klimaatactieplannen moeten minstens de sectoren bedrijven, huishoudens, transport, natuur en landbouw vervat zitten.
 - De regie over de gebiedsgerichte en grensoverschrijdende afstemming van de klimaatactieplannen te voeren, in samenwerking met de intercommunales en gemeenten die ervoor kiezen zelf een plan op te stellen.
 - Verder te werken op het pad van gebiedsgerichte windvisies, samen met milieu- en natuurverenigingen. Actief belemmeringen in de transitie op te sporen, aan te kaarten en aan te pakken – daar waar gemeenten te weinig slagkracht hebben, zoals de afschakeling van het gasnet... Vanuit onze rol engageren we ons om de discussies tussen milieu en natuur zelf ook te voeren en hier een versterking te bieden voor de nodige transitie.
- Robuuste en flexibele klimaatmaatregelen te nemen, horizontaal door alle beleidsdomeinen van de Provincie.
- Waken over Mattheus-effecten en de actieve promotie van klimaatmaatregelen bij kwetsbare groepen.

HOOFDSTUK 3. LANDBOUW EN NATUUR: MEER PARTNER DAN JE DENKT

De economische waarde van de landbouw en haar gevolgen

De landbouw vertegenwoordigt een grote economische waarde in West-Vlaanderen. De Provincie staat niet alleen aan de top van de productie en verwerking van diepvriesgroenten en aardappelen, ze heeft ook een veestapel meer dan 14 miljoen kippen, meer dan 3 miljoen varkens en een bijna een 400.000 runderen. Voor aardappelen is het areaal in West-Vlaanderen – in 2021 – met haar 23.340 ha, bijna het dubbele van de tweede plaats Oost-Vlaanderen - we telen 16 keer meer aardappelen dan we op kunnen in Vlaanderen. Voor prei is dat het tienvoud (2628 ha.) en bladgewassen kennen met bijna 1500 ha, het zesvoud van eerste opvolger Antwerpen. De keerzijde van deze enorm intensieve productie ligt in de externe kosten, afgewenteld op het leefmilieu, de natuur en potentieel ook de gezondheid van de inwoners. Uiteraard is landbouw niet de enige emitterende nijverheid in West-Vlaanderen.

Waterkwaliteit

De waterkwaliteit in West-Vlaanderen is de slechtste van het land. De biodiversiteit staat onder druk, zeker voor de typische habitats van onze provincie. De drinkwatervoorziening komt stilaan in gevaar door de verschuiving richting groenteteelt en de droge zomers leiden tot verhoogd waterverbruik door de waterintensieve teelten, het welke mee voor een algemene verdroging zorgt. Veevoeder neemt niet alleen hier heel wat ruimte in, maar ook de cerrado of het tropisch regenwoud staan onder druk door onze manier van telen, via importvoerders en kunstmest. De systemische verandering blijft uit, omdat het Europese beleid tegenstrijdige signalen stuurt, de retail de bodemprijzen opzoekt, de overheid in eigen aanbestedingen geen voorkeur geeft aan duurzaam en lokaal, omdat grote spelers een competitief voordeel hebben en het Mattheus-effect ook hier sterk speelt, ... Bufferbekkens zorgen voor een lock-in binnen de groenteteelt, dure stallen – waarbij de PAS de boer nog meer op kosten zal jagen – doen dit voor de veeteelt. En de boer: die weet zich geen weg meer in de situatie.

Europa versus Vlaanderen

Het huidige Vlaamse beleid is reactief en symptomatisch. Er is geen landbouwvisie die toekomstperspectief geeft aan de lokale landbouw, binnen de grenzen van de omgeving. Binnen Europa is er geen geïntegreerde aanpak en worden stappen om de effecten op natuur te milderen, tegengewerkt door de grotere agroconcerns. Het stikstofakkoord werkte een end-of-pipe oplossing uit, voor een groot deel gecentraliseerd rond de SBZ-gebieden, maar vergeet hierbij de andere problemen, zoals mest en water. Dat West-Vlaanderen nu al een hotspot is voor stikstof en het secundair stof hieruit afgeleid, maar ook de provincie met problematische waterkwaliteit én het tekort aan water wordt genegeerd. Het Mestbeleid focust dan weer voornamelijk op de bodem en uit- en afspoeling, maar minder op het ontwikkelen van een problematisch mestaanbod. Dat grootschalige co-vergisting van mest problematisch is, gezien de inputstromen heel mager in kaart worden gebracht (zoals medicatieresten, slib uit PFAS-vervuilde beken,...), maar ook de magere energetische bijdrage en de concurrentie op reststromen, leidt vooralsnog niet tot een heroverweging van de techniek binnen de mestbe- of verwerking. We werken van probleem naar probleem en niet aan een holistische oplossing.

De boer wil wel

De Provincie neemt op vandaag al veel initiatieven om ook deze groep te ondersteunen en wordt hiervoor ook gewaardeerd. Maar gokken op alle paarden, zorgt voor uitstel van transitie. Het model waarbij de markt de milieu- en landschapskwaliteit van onze Provincie bepaalt, is aan het wankelen. Niet alleen het stikstofarrest, ook de bevestiging van het esthetisch argument voor Landschappelijk Waardevol Agrarisch Gebied, het Grondwaterarrest, de lopende Nitraatzaak en Pesticidezaak (onder andere) forceren landbouw en andere sectoren van arrest naar arrest naar aanpassingen. De verwerkers en retail volgen vooralsnog niet. Maar bij de boer is de wil tot aanpassen bijzonder groot: veel boeren willen het ook anders aanpakken. De West-Vlaamse Milieufederatie wordt meer dan ooit opgebeld door boeren met vragen over grote projecten of beleidszaken. Agro-ecologische technieken vormen het onderwerp

van Twitterdiscussies, toenaderingen tussen landbouw- en natuurorganisaties gebeuren regelmatig dan dat de conflicten er zijn, CSA-boerderijen, biolandbouw, lokale voedselnetwerken en andere korte keteninitiatieven kwamen op de voorgrond tijdens de coronacrisis, maar moeten nu de duimen leggen voor het intensieve model, waarbij de externe kost naar de maatschappij wordt afgewenteld en de boer – afhankelijk van de teelt – moet wroeten om uit de kosten te komen.

Ondersteun intersectoraal overleg in West-Vlaanderen

De Provincie ondersteunt de West-Vlaamse Milieufederatie, net als de boerenorganisaties, in het opzetten van lokale netwerken tussen landbouwers en natuur- en milieuorganisaties. Deze netwerken behandelen op een informele manier de grote discussies die er op vandaag, in het landelijk gebied plaats vinden. De inhoud van deze bijeenkomsten vormt basis voor de input van de Vlaamse milieu- en natuurbeweging (in kader van discussies op Vlaams niveau), maar ook voor het provinciale flankerende beleid. Binnen de samenwerkingen binnen het zoeken naar een principeakkoord MAP7, heeft de West-Vlaamse Milieufederatie aangetoond dat het onderscheiden van ecologische versus economische vragen en het zoeken van antwoorden met respect voor beide, in haar DNA zit. Natuur zoekt boer en boer zoekt natuur in West-Vlaanderen.

Ondersteun de sterkte van het middenveld binnen projecten

Via haar lidorganisaties bereikt de West-Vlaamse Milieufederatie meer dan 30.000 gezinnen, binnen de 86 aangesloten organisaties. Dit valt te vergelijken met het aantal inwoners van een centrumstad. Niet alleen heeft de organisatie een groot potentieel aan kennis in haar netwerk, ook kan ze bogen op een breed netwerk om grotere projecten, zoals spiegelprojecten voor het LEADER-programma, of gezamenlijke initiatieven met de landbouw, breed uit te dragen. De Provincie neemt daarom de milieu- en natuurorganisaties actief mee in LEADER- en andere projecten.

Lokale draagkracht als voorwaarde voor vergunningen

Een gezonde leefomgeving met een minimum aan hinder is een basisrecht, ook in landelijk gebied. Dit hoeft niet tegensprekelijk te zijn met een waardig inkomen voor de landbouwer. De Provincie staat steeds meer voor de moeilijke taak om hier de juiste afweging te maken. Niet alleen voor de vergunningen van Klasse I, maar ook beroepen tegen de gemeentelijke beslissingen. De cumulatieve last (op milieu en natuur) in een bepaalde regio, de druk op lokale voorzieningen als drinkwater, het wegennet, maar ook het risico voor kwetsbare bevolkingsgroepen en de levenskwaliteit op het platteland, net als de kwaliteit van het landschap en erfgoed dienen hiervoor leidraden te zijn. Milieugebruiksruimte, veiligheid en gezondheid eerder dan beperken van bijkomende emissie, dient hierin de holistische leidraad te worden.

De inventarisering van de milieugebruiksruimte en het zoeken naar juridische instrumenten om de vrije milieugebruiksruimte (of het gebrek aan vrije ruimte) te koppelen aan een omgevingsvergunning dient na studie door de Provincie maximaal uitgerold te worden in haar vergunningenbeleid.

Transitie als antwoord

Om rechtszekerheid te bieden, dienen de oplossingen voor de crises toekomstbestendig te zijn. Verschillende kanaries in de koolmijn duiden al op het eindige verhaal van deze manier van landbouwvoeren. Nieuwe kanaries dienen zich aan, zoals onderzoeken die aantonen dat de technofixes, zoals voorgesteld in de PAS, niet de weg zijn die te bewandelen valt als antwoord op de stikstofcrisis. De Kaderrichtlijn Water (2027), maar ook de drinkwaterrichtlijn en het aanscherpen van industriële emissies (waar extensieve bedrijven van worden uitgesloten) komen op ons af als aanvulling van de opeenvolgende Mestactieplannen, Stikstofaanpak, erosiebesluit,...

Een subregiogericht beleid, met nadruk op grondgebondenheid, het sluiten van kringlopen – ook tussen de voedingscluster en de primaire productie, de omgevingskwaliteit en het hanteren van agro-ecologische maatregelen als antwoord op bv de pesticidedruk op het drinkwater of de erosie problematieken kan antwoord bieden op de uitdagingen. Dit in afstemming met onder andere het Strategisch Plan Bio, de

stikstofaanpak, het strategisch plan voor de eiwittransitie en de plannen voor de afbouw van pesticidegebruik. De Provincie kan met brede netwerken aan de slag gaan, via Inagro lerende netwerken opzetten om de nodige transitie inhoudelijk te ondersteunen en via verwerkers en retail de omslag bepleiten. Uiteraard kan de West-Vlaamse Milieufederatie met haar breed provinciaal en Vlaams netwerk hier een spil in zijn.

Landbouwlandschappen zijn divers en in verandering, maar verdienen een degelijk beleid

Op vandaag wordt het landbouwlandschap steeds meer ingekleurd door de intensivering. Het landschap is uiteraard steeds in evolutie, maar niet elke evolutie heeft een gunstig effect op de coherentie van het landschap en de brede samenhang van de problematieken. Grootschaligheid bij stallen en toeleveranciers/ verwerkers leidt tot conflicten met recreanten en bewoners. Intensivering en gebrek aan rotatie/ aangepaste teelten zorgen voor bodemverschraling, droogt, wateroverlast en erosie. Het gebrek aan ecologische inrichting van de beken in functie van de afwatering, zorgt voor zomerdroogte en achteruitgang van de biodiversiteit. We moeten onze landschappen en de functies die we er in toelaten breed koesteren.

De Provincie richt landschapsraden op – zie eerder, waarin met een brede groep actoren over het (culturele, economische, biodiverse,...) landschap en ruimtelijke ingrepen wordt nagedacht en advies gegeven. Intersectoraal en in cocreatie. Deze landschapsraden gaan aan de slag met de heropbouw – vanuit ecosysteemvisie (dus ook cultureel/ recreatief) – en/of de bescherming van de specifieke landschappen – zoals LWAG. De landschapsraden kunnen de integratie zijn van andere adviesorganen die op landschap en functies zijn gericht.

De Provincie vertrekt voor de landschappelijke integratie van bedrijfsgebouwen van een vergunbaarheid per definitie voor grote complexen in LWAG, in en aan SBZ-V en SBZ-H aan VEN, ... vooraleer het vergunnen. Vergunbaarheid is geen absoluut gegeven – zo kan je een oud Brugs gebouw ook niet zomaar vervangen door een appartementsblok omwille van bedrijfszekerheid. Landschapsraden – in regie van de Regionale en stadlandschappen- kunnen een visie op herstel en versterken van multifunctionele landschappen ontwikkelen, waarbij de potentiële integratie – bij vergunbaarheid- vanuit verschillende hoeken wordt bekeken, ook vanuit de rol van groen als stikstofvang, windsingel, ecologische verbinding, landschapsherstel, ...

Hoeveel dieren kan West-Vlaanderen aan: breed onderzoek nodig

Onderzoek het gepaste aantal landbouwdieren in West-Vlaanderen, rekening houdend met de specificiteit van elke diersoort in bv. circulaire voeders, zoals de rol van herkauwers in graasbeheer en de valorisatie van reststromen bij varkens. Houd bij deze afstemming van de veestapel de sociale rechtvaardigheid en kostenefficiëntie continu voor ogen, en dat in een voldoende breed perspectief, met andere woorden: de maatschappelijke kosten van inname milieugebruiksruimte indachtig.

Richting grondgebondenheid

Grondgebondenheid voor de veeteelt is een antwoord op het afbouwen van de massale import van soja of granen uit gebieden die hierdoor ecologisch sterk achteruit gaan, of waardoor veevoeder in concurrentie gaat met voeding voor mensen. Het maakt ook deel uit van het stikstofprobleem: door de massale import van stikstof gaat de eigen milieu- en natuurkwaliteit sterk achteruit. Fikse investeringen naar grondgebondenheid, zijn dan ook nodig. Zet een begeleidingsprogramma op voor landbouwers om naar grondgebonden (eventueel in coöperaties) landbouw over te schakelen, en voorzie daarvoor, in samenwerking met Vlaanderen de juiste financiële stimulansen.

Door de link met de omgeving sterker te maken voor zowel voedervoorziening als mestafzet, zal op die manier het aantal dieren meer in evenwicht gebracht worden met de omgeving.

Faciliteer mee een breed gedragen landbouwplan met agro-ecologie als rode draad

De druk door de intensieve landbouw in West-Vlaanderen is heel groot. De onzekerheid bij boeren

eveneens. Ook onze lidorganisaties vechten dagelijks tegen de druk vanuit de omgeving, op de natuurgebieden. Die komt niet alleen uit de landbouw, maar in open ruimte is landbouw uiteraard een belangrijke speler. Zekerheid is wat zowel natuur als landbouwer willen: een economische zekerheid voor de ene en een ecologische voor de andere. Andere groepen, zoals Velt, hebben veel kennis over teeltmethodes van nieuwe en oude groenten, die op vandaag nog onder-gevaloriseerd wordt.

Stel daarom een landbouwbeleidsplan op voor de Provincie, in samenwerking met de steden en gemeenten. Betrek niet alleen de landbouwers, maar ook de andere actoren, zoals onderzoeksinstituten, experts en andere (binnen verschillende vakdomeinen) bij het opstellen van visie, doelen en concrete acties en kaders. Hoewel heel wat van de beleidsverantwoordelijkheden buiten de gemeentelijke en provinciale bevoegdheden vallen, kan een actiegericht plan een houvast bieden aan landbouw en natuur om klimaatrobuust en binnen de milieugrenzen samen te werken binnen onze regio. Daarenboven geven de gebiedscoalities zoals afgesproken in MAP7, maar die eveneens ontstaan via de reorganisatie van het waterbeheer, de kans om versterkt in te zetten op kwetsbare gebieden als drinkwateronttrekkingsgebieden, gebieden met een veel te hoge influx van contaminanten (gebiedstype 3 MAP bijvoorbeeld) of de ecologisch kwetsbare waterlopen/ waterlopen die SBZ en VEN voeden.

Boeren die verder wensen te gaan en agro-ecologisch willen boeren, lopen op vandaag veelal tegen de muren van de monopolies aan. Verwerkers, leveranciers, retail, ... sturen het landbouwbeleid in plaats van de boer. Het risico om de meerkost niet terug te verdienen, of zelfs een afstraffing te krijgen omwille van een meer natuurvriendelijke aanpak, is groot. Daarom is ondersteuning van deze groep boeren van groot belang. Rotterdam de boer op!, maar ook kleinere gemeenten als Grande Synthe in Noord-Frankrijk, hebben de eerste stappen nu al even gezet. De Provincie kan een belangrijke rol spelen in het ondersteunen van netwerken van agro-ecologische boeren, het samenbrengen van de verschillende ketenactoren én natuurorganisaties (dewelke ook een mogelijke markt zijn via de leden), het gezamenlijk aanklaarten en bepleiten van transitiemaatregelen en wegwerken van belemmeringen.

Koppel voorwaarden aan het onttrekken van het publieke water van de bufferbekkens. Specifieke teelttechnieken (koolstof in de bodem, mulchlaag, niet-kerende bodembewerking,...) kunnen de vraag naar water drastisch helpen verminderen. Dit is in regel met het bronaanpak-beginsel van de Kaderrichtlijn Water.

De West-Vlaamse Milieufederatie is lid van het platform Voedsel Anders Vlaanderen. Hiermee wil de federatie mee werken aan het implementeren van agro-ecologie binnen het reguliere landbouwbeleid.

Pionier met korte keten

De Provincie neemt al sterk het voortouw in het aanbieden van lokale producten op recepties en eigen catering. Dit kan nog verder: neem de EGALIM mee in het eigen beleid voor provinciale scholen (zijn beperkt) en andere scholen, in de uitwerking van programma's voor gemeenten en hun sociale dienstverlening, om minstens 50% duurzame lokale voeding uit eigen regio en 30% biogecertificeerd te voorzien in het maaltijdenpakket. Maximaal 40% van de eiwitten zijn van dierlijke oorsprong. Hiervoor kan Grande-Synthe een voorbeeld zijn, maar ook Gent en Brussel pionieren. Dit geeft niet alleen een garantie aan de kinderen dat de voeding gevarieerder en meer lokaal is, maar ook aan de pionierende boeren dat er een vaste afzet is.

Ontwikkel een provinciale teeltenatlas

Het hoeft geen betoog dat de overgedimensioneerde aanwezigheid van groente- en aardappelverwerkers in onze Provincie een impact heeft op de teelten in West-Vlaanderen. En dus op de milieukwaliteit. Ontwikkel een regionale teeltenatlas. De ontwikkeling van een teeltenatlas kan elke landbouwer een beperkt aantal keuzes bieden tussen teeltrotaties, afgestemd op lokale (milieu)noden en niet louter op economische motieven. Een teeltenatlas houdt bijvoorbeeld rekening met het benodigde watergebruik, of de druk op het drinkwatersysteem. Daar waar het organische stofgehalte te laag is, kunnen

bijvoorbeeld diepwortelende gewassen de voorkeur krijgen. Nieuwe teelten met een betere droogteresistentie kunnen er ook deel van uitmaken, indien de overheid een ondersteunend beleid voorziet (gepast onderzoek, voorlichting ...). Deze teeltenatlas kan provinciaal dan ingezet worden in het afbakenen van gebieden waar bepaalde stimulerende maatregelen prioritair ingezet worden (herstel wetlands, stimuleren van droogteresistente teelten,...) en waar niet (bufferbekkens, serreteelt, extra vee,...).

Stimuleer via Inagro samenwerkingen op het veld tussen natuur en landbouw

Waar natuur de gronden wil verarmen, wil de landbouw ze verrijken. Resten van natuurbeheer kunnen een toegevoegde waarde zijn voor de opbouw van landbouwgronden – mits aanpassingen in de Vlaamse regelgeving. Op veel plaatsen bezoeken natuurverenigingen de landbouwbedrijven. Uitwisselingen van materiaal en uren tussen natuurvrijwilligers en landbouwers gebeuren eveneens regelmatig. Daarnaast zijn natuurlijke poelen en herstel van meanders of beekbegeleidende bossen, gunstig voor het waterregime onder de akkers. Ook voor het monitoren van weide- of akkervogels zijn er nu al vele samenwerkingen. Velt-leden hebben een schat aan kennis over de teeltwijze van bijvoorbeeld nieuwe groenten. Dit kan verder uitgebouwd worden. Vanuit samenwerking komt begrip en visie. Of kan een nieuwe markt voor afzetproducten aangeboord worden.

Herzie de visie glastuinbouw met alle stakeholders

De West-Vlaamse visie op glastuinbouw wil een stimulans geven aan een tak van de tuinbouw die minder grondgebonden is. Hoewel deze visie niet breed werd geadviseerd en het een unilaterale visie is, zonder draagvlak binnen de milieu- en natuurorganisaties, wordt ze volop uitgerold. Zo zijn er de serres aan een belangrijk vogelgebied, de Bourgognepolder, die een grote minwaarde voor het gebied betekenen. Maar ook in andere gebieden, zoals Oudenburg, is de visie minstens als problematisch te evalueren. We vragen dan ook om, naast het uitvoeren van de arresten in kader van de serres aan de Bourgognepolder, een herziening van de visie op glastuinbouw.

HOOFDSTUK 4. KADERRICHTLIJN WATER

Water: terug naar het hart van het beleid

Water stuurt het landschap. Het voedt natuur en landbouw, verkoelt steden en gemeenten, is de snelweg voor dieren en planten en zorgt voor heel wat werkgelegenheid. Maar watertekorten of wateroverlast waarschuwen ook dat klimaatverandering in onze regio grotere gevolgen kan hebben dan initieel gedacht. Integraal werken met water is de enige optie.

Bij de evaluatie van de Europese fitness check van de Kaderrichtlijn Water is erop gewezen dat 'de volgende stroomgebiedsbeheersplannen en maatregelenprogramma's een sleutelrol zullen spelen bij het boeken van de nodige vooruitgang in het bereiken van de milieudoelstellingen tegen 2027'. Vertaald naar West-Vlaanderen, zitten we met een groot probleem: het grootste deel van de waterlopen in West-Vlaanderen zit in klasse 5 en 6. Dat wil zeggen dat er pas na 2033 een goede toestand wordt verwacht (klasse 5), of zelfs dan nog niet (klasse 6). De vraag zal vanuit Europa onvermijdelijk gesteld worden: heeft Vlaanderen (België) er alles aan gedaan om de waterlichamen in goeden doen te krijgen? Het antwoord zal gekend zijn. De waterlopen in West-Vlaanderen zijn nog veel te ver verwijderd van de goede toestand en dit ligt niet steeds aan externe factoren of onhaalbare doelen.

Kort gezegd: te hoge emissie vanuit de industrie, huishoudens en landbouw, nog te veel overstorten en een lage zuiveringsgraad in bepaalde gebieden, te weinig aanvulling van de grondwatertafel en te veel onttrekking van oppervlakte- en grondwater, verzilting (als neveneffect van de onttrekking van het grondwater), regenwaterafhankelijkheid, landschaps- en bodemdegradatie, structuurkwaliteit ondermaats, ... Geen fraai beeld, maar we zijn dan ook de hekkensluiter.

De Provincie zette, als partner binnen het waterbeleid, afgelopen beleidsperiode de eerste stappen naar een aantal meer geïntegreerde projecten. Zo waren er een aantal projecten in kader van Waterlandschap die hun start vonden, of al uitgewerkt werden. Een voorbeeld is het Beverhoutsveld, waar landbouw al eeuwen lang waardevolle veengronden heeft bewerkt. Met de landbouw en natuur werd hier nagedacht over het herstellen van de plaats van het water in het landschap. Ook denken we aan een groot deel van de projecten binnen de aanpak van de IJzer- en Handzamevallei en de Robuuste beken in de Westhoek. Maar er is natuurlijk meer nodig. Het rapport 'Weerbare Westhoek' dat naar aanleiding van de overstromingen in de IJzervallei werd opgesteld, toont immers aan dat bronmaatregelen en landschapsherstel het nog steeds moeten afleggen tegenover laatstelijnsoplossingen die met technische maatregelen in uitstel voorzien voor de uitwerking van een effectief bronbeleid.

De Provincie kan de motor zijn voor heel wat veranderingen. Strategische projecten kunnen al heel wat helpen, maar veel hangt ook samen met vergunningen, ruimtelijke visie en druk op het hoger gelegen beleid.

Herstel van het watersysteem doorheen het hele beleid

De Kaderrichtlijn Water (KRW), aangenomen in 2000, stelt dat in 2015 het watersysteem in 'goeden doen' moet zijn. Gezien er op vandaag 1 waterloop in Vlaanderen de normen haalt, spelen we op de verlenging tot 2027. Tegen 2027 zouden 2 deelbekkens in West-Vlaanderen in 'goede doen' moeten zijn: De Blankaart en de Poekebeek. De bekkens van bijvoorbeeld de Douvebeek, of het Zwin, halen de doelen niet in 2033, hoewel ze water aanvoeren richting speciale beschermingszones. Gezien de Kaderrichtlijn Water – en dus de doelen zowel over zee-, grond- als oppervlaktewaterlichamen gaat, als over zowel de kwaliteit als de kwantiteit, betrekking heeft op het ecosysteem in en om het water, eist dat het evenwicht in functies wordt hersteld, ook aangeeft dat recreatie in evenwicht moet gebeuren met de doelen van de KRW, werkt op erosie, droogte, ... is de rol van Provincie minstens uitdagend. Daarenboven is er een verslechteringsverbod (Wezer-Arrest), waarbij elke vergunning, onttrekking, dieptedrainage, ... grondig moet worden afgewogen in effecten op het watersysteem.

De KRW heeft een aantal verwante richtlijnen, zoals de Pesticiderichtlijn, het Mestactieplan, de drinkwaterrichtlijn, de Nitraatrichtlijn, de Habitatrichtlijn en verwante nationale en gewestelijke regelgeving.

Duidelijk is dat elk vergunningsdossier en elke planologische oefening moet vertrekken vanuit het eerder aangehaalde evenwicht en holistisch moet streven naar herstel van de rol van het water in het landschap en de functies van dat water voor natuur. Dan gaat het over dieptedrainage, over lozing van bijvoorbeeld chloriden, ingrepen in grondwaterstromen, onderhoud van waterlichamen....

Weg van het generiek beleid van Bufferbekkens: Reservoir-effect

'The expansion of reservoirs to cope with droughts and water shortages is hotly debated in many places around the world. We argue that there are two counterintuitive dynamics that should be considered in this debate: supply–demand cycles and reservoir effects. Supply–demand cycles describe instances where increasing water supply enables higher water demand, which can quickly offset the initial benefits of reservoirs. Reservoir effects refer to cases where over-reliance on reservoirs increases vulnerability, and therefore increases the potential damage caused by droughts.' (Di Baldassarre, G., Wanders, N., AghaKouchak, A. *et al.* Water shortages worsened by reservoir effects. " *Nat Sustain* 1, 617–622 (2018). Water voorzien, zorgt voor een grotere vraag aan water én verhoogd de kwetsbaarheid van de watervrager: hij/zij past zich niet aan, aan de nieuwe omstandigheden. Australië is tot eigen scha en schande tot deze inzichten gekomen en paste al in vele gebieden een heel andere manier van landbouw toe.

Kaderrichtlijn Water

Gecontroleerde Overstromingsgebieden met een captatiepunt zijn daarenboven onderworpen aan de Kaderrichtlijn Water, waar onder andere zowel (a) brongerichte aanpak, (b) solidariteit, (c) herstel naar de referentietoestand en (d) kostenterugwinning voorop staan. De Provincie kan deze principes terug voorop nemen in haar beleid in kader van het voorzien van water voor de intensieve landbouw:

- (a) Brongerichte aanpak: het niet nodig hebben van beregeningswater als voorwaarde voor gebruik of inrichten van waterspaarbekkens (of GOG, of bufferbekkens). Dit, door onder andere het toepassen van agro-ecologische technieken, als niet-kerende bodembewerking, verhogen van het waterdragend vermogen van de bodem, herstel van het watersysteem in de omgeving van de watervraag, juiste teelt op de juiste plaats en spreiding van watervragende teelten. Inagro kan hier een sterke rol in opnemen.
- (b) Solidariteit: het opsparen van het water aan hand van knijpconstructie met – generiek – inlaat op 30 cm. van de beekbodem, lijkt ons niet per definitie te voldoen aan de principes van solidariteit. Daarenboven wordt het gebruik van het water gereserveerd voor één sector, hoewel ook beken in droge periodes een aanvulling kunnen gebruiken, en dan meer prioritair de ecologisch kwetsbare beken. Bufferbekkens – of open trekputten – die niet gescheiden worden van de grondwatertafel, capteren per definitie uit de grondwatertafel op het moment dat die aan het zakken is. En ze verlagen op die manier de algemene grondwatertafel. Net als bij dieptedrainage, heeft dit effect op het watersysteem en dit effect is nog onvoldoende gekend/ wordt onvoldoende geanalyseerd. Hier dient het voorzorgsbeginsel uitgewerkt te worden.
- (c) Herstel naar de referentietoestand: hier gaat het om het herstel van het 'waterlandschap', waar ook natte weiden, poelen, oude grachten,... toe behoren, mét hun verbonden natuur. We hebben in West-Vlaanderen voornamelijk een landbouwlandschap. Het verzet tegen bijkomende beschermde natuur, is te plaatsen vanuit landbouwperspectief. Maar dan is het enige alternatief om de verweven natuur, waarvoor ook IHD's werden opgesteld, terug ruimte te geven. Dat kan enkel door geen bufferbekkens aan te leggen in gebieden met een hoge natuurwaarde. Zelfs een ecologisch ingericht waterspaarbekken, is niet per definitie een toevoeging aan het bestaande (natte maar terrestrische) ecosysteem.
- (d) Kostenterugwinning: de online-bekkens zijn per definitie gebonden aan een melding voor captatie.

Het uitzonderingsregime op het captatieverbod dat aan de bufferbekkens wordt toegekend op vraag van

Inagro, tijdens de droge zomers, dient te worden voorzien van een ecoflow-studie. Het is immers vreemd dat een ecologisch kwetsbare beek, in tijden van extreme droogte, nog steeds de voeding kan voorzien van een bufferbekken waarbij de landbouw blijvend kan onttrekken. In principe is het niet meer dan een verleggen van de problematiek.

Waterlopen openmaken en laten hermeanderen

De Provincie is voorlopig nog beheerder van 3.653km. waterlopen van tweede categorie. In de toekomst zou dit beheer overgaan naar de Waterschappen, waarbij de Provincie dit beleid zal moeten delen met de andere actoren. De Provincie is al geruime tijd afgestapt van het verharderen van de oevers. Het structuurherstel is een moeilijker zaak, alhoewel er stilaan meer onderzoek wordt gedaan naar mogelijkheden om meandering op vlak van bedrijfsvoering voor de landbouwer, maar ook in kader van eigendom wordt benaderd. Dit stelt haar in de mogelijkheid water de tijd en ruimte te bieden voor infiltratie. Meer infiltratiemogelijkheden zijn cruciaal om de grondwatertafel aan te vullen en zo uitputting van deze kostbare bron te voorkomen. Water zorgt voor koelte en voor leven tijdens drogere seizoenen. Ruimte voor water (infiltratie) vanaf de plaats waar de eerste druppel valt, zorgt voor preventie van wateroverlast. Voldoende buffering in de bedding is nodig i.v.m. droogte- en overlastpreventie. Het hermeanderen van waterlopen, met brede natuurlijke oevers, brengt het water terug in het landschap, als levensader voor mens en natuur.

Groen-blauwe assen realiseren voor sterke natuur

Als grootste waterbeheerder speelt de Provincie een grote rol in het realiseren van natuurverbinding door de oevers natuurlijk te houden en gefaseerd te onderhouden. Het behoud van de aanwezige houtige begroeiing binnen de 5-meterzone is hiervan een onderdeel – ondanks de 12 meter regel voor de afstand tussen twee bomen, kan lage begroeiing eveneens een optie zijn. Deze kwetsbare natuur moet dan ook gevrijwaard worden van maaien en pesticiden (ook door drift). Daarnaast is het ook van belang voor de waterkwaliteit en de diversiteit van de bermen dat de verplichte afstanden voor bewerking en het vrijhouden van doorgang ook door middel van handhaving worden beschermd. Het Mestactieplan en het ruimtelijk afwegingskader voor oeverzones kunnen handvaten bieden om gebiedsgericht aan de slag te gaan met ecoregelingen, beheerovereenkomsten en oeverinrichtingen in samenwerking met landbouw en natuur.

Ecologisch beekbeheer natuurlijk

De Provincie (of de toekomstige waterbeheerder) stelt aan de hand van een eenvoudig toe te passen GIS-laag het ecologisch beekbeheer vast in eerste instantie in die blokken waar ecologisch kwetsbare beken en/of groene bestemmingen aanwezig zijn. Daar waar er een onmogelijkheid zou bestaan om deze beken ecologisch te beheren, gaat de Provincie in overleg met de natuurverenigingen en ANB om een gedeeltelijke afwijking te bespreken. Het ecologisch beekbeheer dient dan verder uitgebreid te worden naar die gebieden die nog niet onder het systeem vallen.

Hydromorfologische kaart van het West-Vlaamse watersysteem

Metten is weten. Daarom geeft de Provincie de opdracht aan een onderzoeksinstituten tot het opstellen van een hydromorfologische kaart van het watersysteem. Per waterlichaam – in beheer door de Provincie – wordt een analyse gemaakt van een brede waaier aan hydromorfologische kenmerken: variabiliteit in breedte en diepte, kwantiteit en dynamiek van de waterstroming, structuur en materiaal van de bedding en de oevers, aanwezigheid van migratiebarrières (bijvoorbeeld stuwen), relatie met de omliggende vallei, mate van meanderen, landgebruik in de onmiddellijke omgeving,... Het is die kennis, aangevuld met de ogen en handen op het terrein, die de basis is van een gefundeerd waterbeleid.

Drinkwater: het oneindige laven?

De Pesticiderichtlijn, evenals de drinkwaterrichtlijn en de kaderrichtlijn water verplichten de overheid om de onttrekkingsgebieden voor drinkwater te beschermen. Deze zijn in West-Vlaanderen of uit het oppervlaktewater, of uit het freatische grondwater. Door de directe invloed die contaminanten hebben

op de drinkwaterproductie, hebben lozingen van bedrijven en huishoudens ook een directe invloed op de drinkwaterbeschikbaarheid en de kost voor zuivering. Die laatste ligt voornamelijk bij de burger. Geef drinkwatermaatschappijen een plaats in de adviesronde bij het adviseren van lozingen (chloriden en fosfaten) in de drinkwateronttrekkingsgebieden. Betrek hen nog meer bij het beschermen van de onttrekkingsgebieden en implementeer hun aanbevelingen. Neem initiatief om de drinkwateronttrekkingsgebieden – oppervlaktewater- actief te gaan beschermen, door aan te dringen bij het Vlaamse beleidsniveau om hier werk van te maken.

Het aanboren van nieuwe bronnen voor drinkwater of water is veelal een kostelijke zaak. Daarnaast is niet elke bron onschuldig in milieu-effect. Dat kan gaan over energiekost bij het winnen van water uit de zee (en wat met het zilte effluent?), maar ook over het stockeren van water in de ondergrond (Aquifer Storage and recovery, waarbij interactie met de bodem, alsook het inbrengen van eventueel ongekende of ongemeten vervuiling de grondwatertafel (definitief) kan vervuilen). De Kaderrichtlijn Water geeft aan dat de aanpak aan de bron (dus vervuiling en verbruik) moet voorafgaan aan het zoeken naar end-of-pipe-oplossingen. En dat het voorzorgsprincipe geldt. We vragen de Provincie enkel voorwaardelijk mee te werken aan deze projecten, als de voorwaarden van de Kaderrichtlijn Water zijn vervuld en daarbij ook het kostenterugwinningsprincipe generiek te hanteren.

Nature-based solutions: de beste oplossing

Werken met de natuur is een winstgevende en toekomstbestendige oplossing voor heel wat uitdagingen. We hebben in deze nota al een aantal zaken aangehaald, als hermeanderen, of projecten als Beverhoutsveld. Grijp de kansen die het Mestactieplan, de functionele inrichting van oeverzones, de hervormingen in kader van het Peilbesluit en het beheer van onbevaarbare waterlopen, ... aanbieden met beide handen om deze ook in West-Vlaanderen ingang te laten vinden. Dit binnen het kader van de gebiedscoalities binnen de Waterschappen.

HOOFDSTUK 5. DE KUST: EEN VERSTIKKENDE LIEFDE

Van pioniers tot massatoerisme

de kust heeft de laatste decennia een metamorfose ondergaan. Waar mensen aangetrokken werden door de verspreide en kunstige villa's in de ruwe duinen, komen mensen nu bumper-aan-bumper naar de kust. Het massatoerisme levert de grootste economische bijdrage voor de kustgemeenten. De druk op de lokale woonmarkt is enorm. Om hiervan de graantjes mee te pikken, draaien de betonmolens overuren om de villa's van weleer om te bouwen tot meerlagige koppelwoningen of appartementen. Het PRUP strand en Dijk – in 2023 net 10 jaar oud – moest lijn brengen in de expansiedrang van de lokale besturen in functie van de recreatieve markt. Maar op vandaag zien we dat deze dijk stilaan scheuren begint te vertonen, terug onder druk van die lokale besturen. De Provincie houdt vooralsnog stand. Nieuwe visies, zoals de Kustvisie, vertrekken vanuit het algemeen belang – kustbescherming – om de kustzone beleidsmatig te benaderen. Natuurverenigingen trekken aan de alarmbel en geven aan dat ook de recreatie zich moet inpassen in de omgeving. Westtoer bereidt haar nieuwe samenwerkingsovereenkomst voor met de Provincie, waarbij duurzaamheid en klimaat vooraan komen te staan. Een kentering is in zicht?

Waar het 'reguliere' peil van de zee in Blankenberge (bijvoorbeeld) een tijd terug 4,9 m TAW was, is dat met momenten 5,3m TAW. Voor stranden als dat van Zeebrugge (buurstrand), is dat een ingrijpende stijging. Het voor recreatie bruikbaar strand verkleint hiermee drastisch. Dat werd duidelijk bij het strandfestival LivelsLive in 2022 toen het evenementenplatform onder water kwam en schade aanrichtte aan de koelkasten van het festival. Dit herhaalde zich in 2023, maar schade werd vermeden door het aanleggen van een nooddijk. De zeespiegelstijging kan wel eens sterker komen opzetten dan dat we eerder dachten. Daarom is het alle hens aan dek en moeten we onze beperkte zandvoorraad – die eindig is – maximaal vasthouden in deels vastgelegde en deels stuivende duinen. Dit vereist een eenduidig beleid. Het kustbeleid heeft daarom een coördinatiecel nodig, sturend vanuit het algemeen belang.

Handhaaf het PRUP Strand en dijk

Stimuleer maatregelen die ertoe leiden dat de natuurlijke opbouw van duinen voor dijk en het vasthouden van de suppleties door begroeiing van start kan gaan. Aangepaste strandbeheerplannen moeten de afspraken rond management en recreatief medegebruik vastleggen. Uiteraard kan de Provincie hier een rol spelen in het samenbrengen van de visies, in samenspraak met de Vlaamse Overheid. De volgende maatregelen kunnen helpen:

- Door toepassing van de stedenbouwkundige voorschriften zoals die zijn opgenomen in het PRUP Strand en Dijk, waarbij artikel 8, §4 de belangrijkste is als het gaat om het onderhoud van het strand.
- Door het PRUP niet open te breken voor het toelaten van nog meer recreatiemogelijkheden op het strand.
- De afspraken rond de tijdelijke constructies in vergunningverlening voor permanent tijdelijke constructies (als het betonpad in De Panne, of de installaties aan de strandclubs) te handhaven en niet verder uit te hollen.
- Door toepassing van het art. 16 in de overgangszones.

Maak een afwegingskader voor bouwvergunningen en RUP's in gebieden met sterk beschermde vegetatie

De laatste duinen die niet beschermd zijn onder het duinendecreet of de natuurregelgeving staan sterk onder druk. Nochtans zijn deze van essentieel belang als stapsteen voor een aantal planten (zoals de bokkenorchis) en diersoorten (zoals rugstreeppad of kuifleeuwerik). De vegetaties zijn per definitie beschermd, maar kunnen deels via het Boscompensatiefonds afgekocht worden. Met dat geld worden er onder andere bossen ontwikkeld in andere provincies. De duinvegetatie gaat dus op de schop. De Provincie kan deze netto-achteruitgang van de natuur mee stoppen, door in lijn met het Ruimtelijk Ontsnipperingsprogramma Kust, het vegetatie- en soortenbesluit, vergunningen voor bouwen in deze

duingebieden niet toe te kennen (in beroep). Daarnaast kan de Provincie trekker worden van een herbestemming van deze gronden naar groene stapstenen en natuurverbindingen tussen kust en polder en duinen onderling. Promotie van de mogelijkheden ivm verhandelbare ontwikkelingsrechten is een optie.

Daarenboven heeft de Provincie ook een rol in de bewustmaking van de gemeenten in kader van het bouwen aan natuurgebied. Het stikstofarrest leerde ons dat effecten die ontstaan door activiteiten buiten natuurgebieden, ook moeten afgewogen worden binnen het natuurgebied en op de soorten in de regio. Op vandaag gebeurt dit helemaal niet. Zo worden glazen muren opgetrokken rond natuurgebieden, wetende dat vogels hier het eerste slachtoffer van zijn. Of wordt een arbitraire bufferzone van 5 of 7 meter ingesteld om het bouwen rond natuur toe te laten. Ook hier kan de Provincie haar bevoegdheden inzetten om haar natuur te beschermen.

Groene Stranden - familiestranden

Stranden dragen bij aan de biodiversiteit in ons land. In het vloedmerk leven unieke plant- en diersoorten en vinden strandbroeders een plek om te broeden. Helaas is er op de stranden – nu grotendeels een ecologische woestijn – door intensief beheer en menselijke activiteiten weinig plek meer voor de natuur. Met het machinaal opruimen wordt niet alleen afval geruimd, maar ook het aangespoelde zeeleven van het strand verwijderd. Hierdoor verdwijnt een gezonde voedingsbodem voor verder strandleven en kan de natuur zich niet verder ontwikkelen. Het Groene Strand wil de natuur en natuurbeleving weer haar plek teruggeven op het strand. Dit willen we aanpakken door het huidige strandbeheer te veranderen, strandcommunities op te richten en rustplekken in te stellen voor vogels. De Provincie kan de ontwikkeling van groene stranden in handen geven van Westtoer. De West-Vlaamse Milieufederatie is hierbij uiteraard een partner.

Coördinatiepunt Kust

Gezien kustbescherming en herstel van biodiversiteit in het kustgebied van nog hoger maatschappelijk belang zijn dan de direct commerciële belangen én dat deze direct commerciële belangen, in aangepaste vorm, perfect kunnen uitgerold worden binnen de veranderende context, is een afstemming van het beleid, eerder dan de nu versnipperde uitrol van diverse conflicterende doelen, van groot belang. Daarom pleiten we voor een Coördinatiepunt Kust, waarbij natuur en commerciële belangen met het beleid in dialoog kunnen gaan over het integrale kustbeleid, aanvullend op het beleidsoverleg.

Westtoer en de Provincie: de andere weg

Dat ook Westtoer de weg van het duurzaam toerisme ingeslagen is, is absoluut goed. Het massatoerisme weegt op de natuurgebieden en het natuurverweven inrichten van de stranden. Samen kunnen Westtoer en de Provincie (met de relevante middenveldactoren) werken aan een zonering van de natuur aan de kust en de communicatie hier rond: plaatsen waar natuur met de mens moet leven en plaatsen waar de mens enkel te gast is volgens de huisregels van de natuur. Het beeld op de kust moet dan ook veranderen. En dit heeft duidelijk heel wat promo nodig: mensen kennen het kuststelsel niet meer. Getuige hiervan is het jammerlijk ongeval aan de strekdam van Oostende in zomer 2023. De Kust is ook ruwe natuur, waar wij als mens de regels van moeten leren.

Bescherming van de andere bezoekers aan de kust

Dat het niet alleen de mens is, die zijn plek heeft aan de kust, wordt duidelijk gemaakt door de zeehonden. Het North Seal Team, dat samenwerkt met de Proper Strandlopers, speelt een heel belangrijke rol in het sensibiliseren van de kustbezoekers en hun viervoeters. De Provincie steunt deze groep, terecht. We vragen deze groep verder te blijven steunen en te blijven aanvaarden dat de zeehond nu eenmaal vrij zijn plek kiest en zich niet laat leiden door vastgelegde plaatsen. De bezoeker zal moeten leren leven met de natuur aan de kust.

Hoofdstuk 6. Klimaat: Het winderige westen, duurzame energie en klimaat

De Provincies krijgen een leidende rol in het uitwerken van een energievisie op hun grondgebied. West-Vlaanderen heeft hier steeds een vooraanstaande rol in willen spelen, ook recent nog met het ruimtelijk kader voor kleine windturbines. De Vlaamse ambities voor windenergie lijken echter nog ambitieuzer. Dit kan risico's inhouden voor de bedachtzame houding die de Provincie momenteel heeft, maar kan ook kansen bieden. Gezien de Provincies de regie krijgen om een windplan op te stellen voor hun grondgebied, schept dit ook kansen om een regionaal draagvlak op te bouwen. Participatie leidt tot appreciatie. Iets wat windenergie kan gebruiken, maar ook opgaat voor andere duurzame energiebronnen.

Een breed gedragen provinciaal windplan/zonneplan

De Provincie kreeg binnen het Windplan van de Vlaamse Overheid een belangrijke doelstelling te verwezenlijken op vlak van de inplanting van windturbines. Om de huidige patstelling te doorbreken, is het belangrijk draagvlak te creëren. Het is geen geheim dat ook binnen onze beweging discussies bestaan over de inplanting van windturbines en zonnepanelen. Ook wij willen hier onze rol opnemen en de meningen bij elkaar brengen: we hebben een klimaat- én een natuurtak. Aan de hand van die dialoog willen we samen met de Provincie het draagvlak voor windturbines in het landschap, genuanceerd, vergroten. Voor zonnepanelen vragen we ook een afwegingskader. Uiteraard willen we ook hier een bronaanpak: geen nieuwe ruimte aansnijden zolang de daken niet vol liggen. En hiervoor moeten alle instrumenten uit de kast.

Daarnaast kan de Provincie in overleg met de uitbaters landschapsfondsen uitbouwen, waarbij de rechtstreekse bewoners en verenigingen, samen met de Regionale Landschappen kunnen beslissen over de inzet van deze middelen voor de creatie van landschapselementen. Uiteraard blijft een afgewogen inplanting en exploitatie van windmolens noodzakelijk om significante effecten op populaties van vogels en vleermuizen te vermijden en dienen de VLAREM-regels als plaatsingsvoorwaarde van grote windmolens.

Voor de Kleine Windturbines hanteert de Provincie haar eigen afwegingskader, mits toevoegen van een afwegingselement voor lokale vleermuis- en vogelpopulaties, die mogelijks door het plaatsen van kleine windturbines bedreigd kunnen worden in hun voortbestaan.

Monitoring en benchmarking

Versterk de monitoring van het transitiebeleid, bijvoorbeeld via een systematische duurzaamheidsmapping van de begroting (zoals in Frankrijk), of door klimaat als een transversaal thema op te nemen in beleidsnota's. Zowel de Vlaamse als de federale overheid namen al initiatieven in deze richting, maar deze blijven te licht. Ook de begroting van de Provincie zou in deze zin moeten gemonitord worden en bij uitbreiding met de SDG's als afwegingskader (zie eerder).

Kiezen voor inclusieve energieproductie

Voorzie ook op het niveau van individuele maatregelen telkens een klimaattoets én een sociale toets, zowel bij de uitwerking als bij de evaluatie van beleid. Zorg dat middelen terechtkomen waar ze het meest nodig zijn. Veel (klimaat) ondersteuningsbeleid bereikt niet de groepen waar de nood het hoogst is, en dus ook de meerwaarde van publieke middelen het grootst is. Deze mismatch draagt bij aan bestaande ongelijkheden en beperkt bovendien de (ecologische en sociale) meerwaarde van deze steun.

De Provincie heeft met haar klimaatplan een actieve rol opgenomen in de 'energiewende' waar we nu voor staan. Omdat deze 'energiewende' niet voor elke portefeuille haalbaar is, maar ook, omdat heel wat openbare- en verenigingslokalen voor een win-win-situatie kunnen zorgen voor de investeerder en de eigenaar van de daken, steunt de Provincie het oprichten van coöperatieven, het crowdfunderen van energieproductie op boerderijen en openbare gebouwen, maar ook het oprichten van rollende fondsen

voor verduurzamen van het energiegebruik bij maatschappelijk kwetsbare groepen (isolatie en energieproductie).

Netwerken voor klimaattransitie ook vanuit de burger laten vertrekken: de Provincie speelt een rol

De Provincie kan met het middenveld, we suggereren de Grootouders voor het Klimaat en de West-Vlaamse Milieufederatie, mensen aanporren om een lokale groep te vormen die de klimaattransitie, waar ook de overheden voor staan, mee vorm te geven. Het linken van groepen zit in het DNA van de West-Vlaamse Milieufederatie, net als het voorzien van kennis, activering en vorming in dat van de Grootouders voor het Klimaat. De Provincie heeft de kanalen om breed te communiceren. Samen kunnen we dus de versnelling helpen bewerkstelligen.

De Provincie kan eveneens netwerkregisseur worden voor de klimaatinspanningen van de gemeenten. West-Vlaanderen is door zijn landelijke specificiteit soms een buitenbeentje, wat maakt dat de gemeentelijke aanpak wel eens anders is dan die van een gemiddelde binnenlandse gemeente. Voorbeeldmaatregelen uit binnen- en buitenland, het organiseren van de administratie en een one-stop-shop voor renovatie (in samenwerking met Acasus en de energiehuizen), kunnen inspireren. Waar de gemeente de middelen niet heeft om in te zetten op klimaat (hoewel het ook wel gaat over prioriteiten), kunnen Europese projecten gestimuleerd worden en kan de Provincie ontzorgen bij het indienen van projecten (met voorwaarden als bijvoorbeeld het betrekken van het middenveld en de adviesorganen).

Koolstofsequestratie en carbon farming

Tegen 2030 moet het landgebruik in elke EU-lidstaat klimaatneutraal zijn, volgens de Europese LULUCF-verordening (Land use, Land Use Change and Forestry). Met andere woorden: de CO₂-opslag moet in balans zijn met de CO₂-emissie veroorzaakt door het landgebruik. Rond het jaar 2000 kende Vlaanderen een omslagpunt van een opslagoverschot naar een emissiesaldo. Door de intensivering van de landbouw en het verder volbouwen van open ruimte nemen de emissies toe. Door een status quo aan natuur en bos blijft de koolstofcaptatie gelijk. Om de bindende Europese doelstelling van een klimaatneutraal landgebruik tegen 2030 te bereiken, zal Vlaanderen dus op korte termijn het landgebruik fundamenteel anders moeten benaderen. De Provincie dient hiervoor de stimulerende maatregelen voor het bodem- en ruimtegebruik af te stemmen. Elke maatregel moet dan ook op zijn merites in kader van LULUCF-verbintenissen gecheckt worden.

Goede bodems bevatten een voor die bodem ideale hoeveelheid gebonden koolstof. Die koolstof vasthouden en op peil houden is van groot belang. Bos en permanent grasland zijn hiervoor ideaal, net als veengronden en vochtige bodems. Het beschermen van deze bodems en gebieden is dan ook een grote stap in het vasthouden van koolstof en eventueel bijkomend stockeren ervan.

Maatregelen die hiertoe aanzetten, zijn onder andere het bestemmen van permanent grasland, het extra beschermen en stimuleren van de handhaving van de HPG en EKBG, het stimuleren van niet-kerende bodembewerking, het inbrengen van compost en het gebruik van mulch. Maar ook het verhogen van het vochniveau, door peilverhogingen in de waterlopen, dragen bij tot het vasthouden van koolstof.

Deze maatregelen zijn ook gewoon de best beschikbare technieken om de bodems te beschermen.

Klimaatmaatregelen die inwerken op het verhogen van koolstof, kunnen dan best ook continu en uniform gemonitord worden. Hiertoe is de bodempas in ontwikkeling en beschikbaar als ecoregeling. We vragen dan ook om deze uniforme methoden te gebruiken bij projecten.

Daarnaast is het level playing field van groot belang. Natuur én landbouw leveren koolstofsequestratie op. Het oogsten van koolstof op een natuurlijke manier, onafhankelijk gemonitord, dienen beide de steun te krijgen als het gaat om middelen ter compensatie van de resterende uitstoot, na besparing erop.

Geen maatregelen die nieuwe problemen veroorzaken: covergisting benaderen vanuit voorzorgsprincipe

De controle van de effluënten en het digestaat uit covergisting door OVAM gebeurt retroactief. Wat er precies in het digestaat zit, wat de landbouwer op haar of zijn veld brengt, kan pas later opgevraagd worden bij OVAM. Gezien de problemen met PFAS in het slib van de beken en de verwerking ervan in de covergisters, maar ook het verwerken van medicatie en andere zaken uit de (beperkt) limitatieve lijst, dient de Provincie hier sterker het voorzorgsprincipe te hanteren bij het (her)vergunnen van deze installaties. Daarenboven is er maar een beperkt gedeelte van de energie afkomstig uit mest of landbouwgerelateerde producten. Dit is gewoon afvalverwerking. Daarenboven vallen de eindproducten onder de mestwetgeving: we produceren mest extra. En het is vooral West-Vlaanderen die de installaties huisvest.

Daarom vragen we de Provincie om covergisters te beoordelen op hun functie binnen de landbouw en maximaal het voorzorgsprincipe in te zetten, teneinde de gezondheid van onze voeding en bodems te beschermen. Daarom vragen we om geen covergisters in landbouwgebied te gaan (her)vergunnen.

Houtstook is geen duurzaam alternatief

Hoewel gezellig en soms ook wel goedkoper (hout uit natuurbeheer of afvalhout), zorgt houtstook voor meer dan 40% van het fijnstof in onze lucht. Vooral in verstedelijkte gebieden is dit een probleem voor de gezondheid van de mens. Daarom moeten we, in afwachting van een Vlaams regulerend kader, zoveel mogelijk sensibiliseren over minder en beter hout stoken.

Samen met de LOGO's van West-Vlaanderen heeft de West-Vlaamse Milieufederatie een gratis cursus voor inwoners. Al tientallen avonden werden mensen ingelicht over de effecten van houtstook op eigen gezin en de buurt, maar ook over het vermijden van de effecten. Dit komt de luchtkwaliteit van de Provincie ten goede. Op dit moment doen beide organisaties dit zonder tussenkomst, maar de kost is er wel degelijk. Daarom stellen we een samenwerking voor, waarbij beide organisaties de nodige steun krijgen om extra vrijwilligers op te leiden, de vorming op te frissen en breder naar buiten te komen. Gezien de rol van de Regionale en Stadlandschappen binnen dit thema, zien we hen als evidente partner om dit verder uit te rollen.

Ventilus is coming

Nu het tracé van Ventilus al meer gekend raakt, staat onze Provincie voor jaren van werven. De duurzame energie van op zee wordt ontsloten naar het binnenland en het eigen net wordt versterkt. Beide zijn nodig. Samen met Elia heeft de natuur- en milieubeweging in West-Vlaanderen gewerkt aan het voor de natuur en mens meest gunstige tracé. Toch hebben we toegevingen moeten doen, zoals in onze ganzengebieden – die Europees gerenommeerd zijn. Omdat we ervan overtuigd zijn dat bescherming van natuur én duurzame energie samen kunnen sporen, vragen we om mee te bepleiten om de inzet van de landschapscompensaties via een breed draagvlak toe te wijzen. We zijn ervan overtuigd dat deze in bepaalde gebieden een antwoord kunnen zijn op flora en fauna die in het nauw werd gedreven door evoluties, zowel door het tracé, als door andere ontwikkelingen. Betrek daarom de natuurbeweging in elk overleg hierover.

HOOFDSTUK 7 DUURZAAM TOERISME: TREKPLEISTER ZONDER WONDE

De Provincie West-Vlaanderen trekt heel wat toeristen aan. Niet alleen de kust, maar ook het binnenland wordt steeds meer bezocht. Onze Provincie telt maar liefst 4 van de 12 Vlaamse toeristische regio's. Dit levert mooie kansen op voor werk in eigen streek en het verzilveren van streekeigen kwaliteiten. Maar het toerisme leidt ook tot ecologische vraagstukken. De provinciale domeinen én de natuurgebieden van Natuurpunt en ANB werden druk ontdekt tijdens en na de coronapandemie. Ook kennen heel wat natuurreservaten, maar ook gebieden met natuur een overdruk van (fietsende) recreanten (en honden), is er het probleem van zwerfvuil, toeristische invulling van boerderijen, worden de binnenwateren steeds meer ontsloten,...

Economie en natuur

Economie en natuur kunnen perfect samen gaan, maar dan moet er vanuit de omgeving als kader op economie worden gekeken. Op vandaag wordt natuur nog te veel als het decor gebruikt, waarvan de economie – hier de toeristische sector- gebruikt maakt om maximaal te ontwikkelen.

Dat dit anders moet en kan, bewijzen de eerste samenwerkingen ikv de toeristische ontsluiting van de recreatieve en toeristische hotspots van West-Vlaanderen. Door het gezamenlijk verkennen van de voorstellen voor recreatieve fietsroutes aan de Kust, werden gedragen alternatieven, of de initiële voorstellen behouden, inclusief een minimale last voor de natuurwaarden en in bepaalde gevallen een win-win voor recreatie en natuur. De laatste jaren zijn de relaties tussen Westtoer en de natuur- en milieubeweging verder versterkt. Het betrekken van de natuursector in voorbereidende fase, is dan ook cruciaal.

We hopen dit pad verder en intenser te bewandelen, voor meerdere thema's.

Westtoer en de Provincie: de andere weg

Dat ook Westtoer de weg van het duurzaam toerisme ingeslagen is, is dus absoluut goed. Het massatoerisme en de massarecreatie wegen op de natuurgebieden en het natuurverweven inrichten van de stranden. Samen kunnen Westtoer en de Provincie werken aan een zonering van de natuur aan de kust en de communicatie hier rond: plaatsen waar natuur met de mens moet leven en plaatsen waar de mens enkel te gast is volgens de huisregels van de natuur. Het beeld op de kust moet dan ook veranderen. En dit heeft duidelijk heel wat promo nodig: mensen kennen het kustsysteem niet meer. Getuige hiervan is het jammerlijk ongeval aan de strekdam van Oostende in zomer 2023. De kust is ook ruwe natuur, waar wij als mens de regels van moeten leren.

Daarnaast dienen plannen om de auto-afhankelijkheid verder te bevorderen én het seizoengebonden massatoerisme de brede weg te geven, afgeblazen te worden. De ontsluitingsweg in Middelkerke mag dan wel de kamstructuur – aangegeven in de jaren '70 – verder gestalte geven, maar ze doorsnijdt het landschap en geeft voorrang aan niet-duurzame vervoersmodi ten voordele van nog meer massatoerisme. En dit slechts tijdens enkele topmaanden. Het achterland van de kust is geen restgebied voor de commerciële belangen van de kust. Uiteraard geldt dit evenzeer voor andere projecten als PRUP Luchtmachtbasis Koksijde, de golf in Knokke en Koksijde, het uitbouwen van een grote projecten aan hand van een PRUP vlakbij Europees beschermde natuur,...

Blijvend inzetten op zwerfvuil, ook de plasticsoep in waterlopen en ballonnen

Zwerfvuil kan niet alleen dodelijk zijn voor de onoplettende koe, maar ook voor fauna in het water en in de lucht. De plasticsoep in zee en in beken en rivieren is een steeds groter wordend probleem. De Provincie focust terecht op het ruimen van zwerfafval. Maar ook ballonnen, rietjes, micropartikels, peuken... zorgen voor pijnlijke situaties bij dieren in en boven het water. Ook de mens is uiteindelijk slachtoffer van deze vervuiling. De samenwerking die de Provincie via Westtoer uitbouwde met de Proper Strandlopers is een voorbeeld voor andere Provincies. Verdere ondersteuning en dit op lange termijn (in

functie van het uitbouwen van de werking) is hierbij van groot belang voor de organisatie en propere stranden. Daarnaast vragen we de Provincie om ook de acties in kader van statiegeld en het rookverbod op de stranden actief en daadkrachtig te ondersteunen. Uiteraard zijn de Proper Strandlopers en de West-Vlaamse Milieufederatie de geschikte partners om initiatieven, die onder andere ook al voorgelegd zijn aan Westtoer- hieromtrent te helpen begeleiden als partner binnen een projectgroep.

HOOFDSTUK 8. VERVOER: FIETS, AUTO EN VLEGTUIG

Nog meer fiets

West-Vlaanderen kent heel wat ruimtelijke ontwikkelingen die niet optimaal door duurzame vervoersmodi kunnen ontsloten worden. Niet alleen woongebieden, maar ook heel wat bedrijven(terreinen) en toeristische infrastructuur liggen verspreid. Omleidingswegen liggen wat gevoelig bij de West-Vlaming, te meer daar ze niet alleen een uitwaseming zijn van de ruimtelijke wanorde, maar eveneens de voorbode van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, zoals de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen die dan plots wel goed ontsloten zijn.

De Provincie doet heel wat inspanningen om minder goed ontsloten gebieden vooralsnog volgens het STOP-principe te ontsluiten door bijvoorbeeld fietssnelwegen en fietsroutes aan te leggen, te voorzien in wandelnetwerken of herwaardering van trage wegen. Ook de Fietskaravaan en het inzetten op de 'last mile' voor het ontsluiten van bedrijventerreinen met de fiets, zijn absoluut verfrissende zaken die de Provincie de afgelopen legislatuur verwezenlijkte. Maar in bepaalde gevallen gaat de Provincie mee in de transportmodi van het verleden. De vele luchthavens (militaire en passagiers) in West-Vlaanderen leggen niet alleen beslag op ruimte (ook voor windmolens), maar ook op de leefkwaliteit en gezondheid van omwonenden en de natuur. Omdat de rol van de Provincie in kader van de duurzame ontsluiting en de bovengemeentelijke afstemming niet te onderschatten valt, is een versterking van deze rol, in afstemming met natuur en milieu, een opgave voor de volgende jaren.

Fietsassen: snelwegen voor mens, maar ook voor natuur

De Provincie heeft de decretale taak om natuurverbinding te organiseren. De groene assen vormen hier een heel belangrijke schakel in: ze linken niet alleen dorpen, maar ook natuurlijke kernen met elkaar en vormen veelal nog de laatste sterkhouders in een verschaald landschap. De Provincie moet daarom ook vasthouden aan haar initiële intentie om de groene assen zo natuurlijk mogelijk in te richten. Dit doet ze door verharding enkel in te zetten op die plaatsen waar echt nodig, maar ook door de natuur maximale kansen te geven in de bermen. Het opladen van deze fietsinfrastructuur met recreatieve elementen of door het creëren van vista's dient steeds in overleg te gebeuren met de lokale natuurverenigingen, waarbij de algemene principes met de West-Vlaamse Milieufederatie als federatie van de regionale verenigingen, worden besproken. Daar waar het gabriet van het fietspad een insnijding van de groene assen vraagt, dient eerst te worden bekeken of hier de kwetsbare natuurwaarden niet mee gehypothecerd worden en indien niet, dient de verbindende rol van deze assen hersteld te worden met compensaties binnen een functionele nabijheid. Verharding in natuurbestemming kan voor ons uiteraard niet. Daarenboven heeft de Vlaamse Ruimtelijke Wanordening ervoor gezorgd dat natuurgebieden veelal nog de enige ruimte is binnen bebouwde zones, waar zonder onteigening nog een nieuw tracé kan doorgetrokken worden: we moeten die gebieden vrijwaren van verdere versnippering. Daarom vragen we ook om deze gebieden niet in te zetten voor het aanleggen van fietspaden. Nieuwe fietspaden voorzien van groene inkleding met als functie groene as, is dan weer een gunstige ontwikkeling.

Gedragen trage wegen

De Provincie heeft de afgelopen jaren een actief beleid gevoerd op het vlak van trage mobiliteit in het algemeen en buurtwegen in het bijzonder. Trage wegen zijn ook vluchtwegen voor de nog in het landschap voorkomende dier- en plantensoorten. Ook deze dimensie moet blijvend bewaakt worden in het beleid. Daarom vragen we de Provincie om in vergunningen er verder op toe te zien dat de gemeente steeds een gemeenteraadsbeslissing heeft genomen over het verleggen van een trage weg of het afschaffen ervan, teneinde de natuurlijke corridors én het netwerk te behouden en versterken. Uiteraard gaan ook wij van het principe uit dat trage wegen zoveel mogelijk onverhard moeten blijven. Dit in functie van de wandelaar, maar ook voor de natuur. De geborgenheid van de trage weg moet behouden blijven.

Minder luchthavens, meer rust, ruimte en adem in West-Vlaanderen

Met 57% heeft de POM West-Vlaanderen de meeste aandelen van de luchthaven van Wevelgem-Kortrijk. De luchthaven, die meer betaalt aan personeel dan ze uit commerciële activiteiten haalt, heeft niet alleen kosten voor eigen uitbating. Ook de maatschappelijke kost, zoals de gezondheid van de omwonenden, de milieukost, de beperkingen voor het plaatsen van windmolens, inname van ruimte, ... zorgen voor extra kosten, niet in het bedrijfsmodel inbegrepen. Ook het inzetten van goedkope vliegtickets zorgt voor externe kosten, die tegen de klimaatvisie in werken.

Daarnaast heeft de Provincie ook een taak om via haar grondgebonden bevoegdheden de zorg voor de gezondheid van haar inwoners ter harte te nemen en de kansen voor een duurzame samenleving – en dus ook ruimte voor windenergie- optimaal mogelijk te maken. In die zin heeft de Provincie de taak om de overvloed aan luchthavens op haar grondgebied in vraag te stellen, ten gunste van haar inwoners én het klimaat.

Om in lijn met de SDG's te handelen, kan de Provincie haar huidige investeringen, via de POM, in de Luchthaven van Wevelgem (POM) niet meer verantwoorden. Daarom een oproep om zich terug te trekken uit de Luchthaven van Wevelgem en te investeren in duurzame transportmodi.

Sociale toets

Ook op vlak van sociale inclusie zijn de uitdagingen voor de mobiliteitssector enorm: één op de vijf Belgen is vervoersarm – en in onze Provincie is vervoersarmoede een bovengemiddeld probleem, deze mensen worden beperkt in hun vrijheid om zich te verplaatsen naar essentiële maatschappelijke functies, zoals werk en gezondheidszorg. De huidige hoge brandstof- en woningprijzen vergroten het risico op vervoersarmoede verder en leggen de sociale onrechtvaardigheid bloot die ingebed zit in ons huidige mobiliteitssysteem. Daarenboven zorgt het nieuwe vervoersplan van De Lijn voor grote onzekerheid bij de kwetsbare groepen in (voornamelijk) landelijk gebied. Deze vervoersarmoede kan enkel aangepakt worden via een verhoogde inspanning op verschillende fronten: betaalbaarheid, fysieke toegankelijkheid, toegang tot informatie, versneld uitwerken van de flankerende maatregelen binnen de vervoersregio's, begeleiding naar het vervoer, ...

HOOFDSTUK 9. DE STAAT VAN DE NATUUR

Open ruimte van de toekomst

Onder het credo 'groeien om te bloeien' wordt nog steeds veel open ruimte ingenomen voor bedrijventerreinen. Functiewijzigingen worden toegelaten en zonevreemde elementen geregulariseerd in kwetsbare zones. Dorpen zien residentiële woonuitbreidingsgebieden als de manier om hun bevolking en gemeentelijke inkomsten op peil te houden. Aan de kust is de nieuwbouwintensiteit het dubbele van de Belgische. Nieuwe bedrijventerreinen worden nog steeds landschapsvernietigend en ruimteverspillend aangelegd. Nog steeds krijgen bedrijven meestal geen verplichtingen om ruimten te delen, in de hoogte te bouwen of ecologie te voorzien op terreinen die wachten op de verhoopde uitbreiding van het bedrijf. Maar dit geldt ook voor nieuwe woonuitbreidingsgebieden. Ook hier wordt de ruimte nog steeds niet voldoende benut en zijn nieuwe kavels niet steeds gelegen in goed ontsloten gebieden.

Ook de Provincie heeft haar rol in het bewaren van open ruimte, niet alleen via de toepassing van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, maar ook via het eigen Beleidsplan Ruimte, ruimtelijke uitvoeringsplannen en gebiedsgerichte aanpak. De Provincie neemt het voortouw als neutrale regisseur van de ruimtelijke ordening, met ecologie, het klimaat en welzijn van de bevolking als leidraad. Nu, want ook West-Vlaanderen raakt stilaan volgebouwd.

Voorkom bijkomend grondgebruik en verharding voorop in alle plannen

Bij het opmaken van nieuwe plannen voor bedrijvigheid en wonen dient steeds uitgegaan te worden van zo weinig mogelijk inname van nieuwe grond en extra verharding. In elk Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan wordt veelal nieuwe grond ingenomen door verharding. Vele kleintjes maken één groot. De resterende open ruimte moet onverhard blijven en wat verhard is moet deels onthard worden. Dit moet de belangrijkste leidraad worden bij nieuwe plannen. Via POM wordt de ruimte voor bedrijvigheid gemonitord, met prioriteit aan ingebruikname van bestaande bebouwde terreinen, ook in m³.

Hindernissen zuinig ruimtegebruik opruimen

Wat er nodig is aan extra ruimte voor wonen en bedrijvigheid kan gerealiseerd worden op wat er al bestemd is voor deze functies. Soms moet daar wel buiten gemeentegrenzen en -belangen voor gekeken worden. Geen nieuwe open ruimte meer innemen is een dringende noodzaak, maar door bestaande instrumenten en wetgeving is dit vaak niet financieel interessant voor besturen. De Provincie maakt met de gemeenten een lijst op met de hindernissen voor zuinig ruimtegebruik. Zo kunnen oplossingen gevonden worden, waarbij zowel open ruimte als gemeente en Provincie bij winnen. Waar het kan, kan de Provincie ook zelf dergelijke instrumenten creëren. Toch zal de Provincie ook soms gedurfde keuzes moeten maken in bindende voorschriften van ruimtelijke plannen, of de herziening van de voorschriften voor bestaande terreinen.

Geen schrik van afbraak in het landschap.

Paarse sproeten zijn zonevreemde bedrijven die historisch vergund werden. Hetzelfde geldt voor boerderijen die leegstaan en zonevreemde woningen. Herstel van het open landschap met haar ecologische en klimaatwaarde zijn prioritaire maatschappelijke doelen. Maatwerk-PRUP's voor bedrijven moeten dan ook in eerste plaats rekening houden met de breed-maatschappelijke noden als open ruimtebehoud, ecologie en klimaat. Bij vergunning, planologisch attest, regularisatie,... kan de 'ruimte-voor-ruimte-regeling' die de burens van Zeeland hebben opgezet inspirerend zijn. Waar de Provincie zich nu steeds afvraagt waar de middelen van zouden moeten komen, geeft deze regeling een antwoord.

In ruimtelijke uitvoeringsplannen een grondige maatschappelijke afweging te maken

Deze moet in eerste plaats het meest kwetsbare beschermen: de natuur. Handhaving van de voorwaarden in PRUP's is dan ook een eerste stap. Daar waar de slinger te ver de ene kant is opgegaan, moet een evaluatie en herziening komen. Zo zijn heel wat PRUP's voor bedrijventerreinen gebaseerd op

oude, ruimte-extensieve normen. Een herziening van deze oude PRUP's dient dan ook de inzichten van Saving Space en alle andere onderzoeken die op papier bestaan, ruimte te geven in al dan niet bindende voorschriften.

Een goede inventarisatie en vervolgens bescherming van waardevolle ecologische kenmerken in bindende voorschriften

Wanneer bedrijventerreinen of woonzones worden (her)aangelegd dient dit de bestaande ecologische waarden te integreren. Eikelmuisen, salamanders, vleermuisen, bijen,... dienen te worden beschermd. De grondige en locatiegerichte monitoring (met een garantie op behoud van de soorten) dient als uitgangspunt te worden beschouwd bij het overwegen van een vergunning of ruimtelijk uitvoeringsplan. Daar waar ontwikkelen kan, dienen de soorten maximaal geïntegreerd te worden en de klimaatadaptatie maximaal natuurgericht en natuurinclusief, in connectie met het watersysteem en de omgeving.

Meer tijdelijke natuur op bedrijventerreinen

Wachtgronden, daken en graszones kunnen meerdere functies hebben en bij voorkeur deze functie die ten dienste komt van de maatschappij. De POM is, samen met WVI en Leiedal, maar ook de Regionale en Stadlandschappen, de uitgelezen partner met Natuurpunt om dit te stimuleren.

Verdichting in de kernen, daar waar het kan, versterken

De Provincie wijst gemeenten daarbij de weg onder andere via ruimtelijke uitvoeringsplannen of het begeleiden van gemeenten bij het opstellen van een verstandige verdichting. Nieuwe vrijstaande woningen in nieuwe verkavelingen zijn niet meer van deze tijd en initiatieven als samenhuizen, hebben een afspraak met de toekomst. Verdichting kan echter niet overal het motto zijn: daar waar de woondichtheid nu al te hoog is, moet eerder ontpit worden en dient groene ruimte teruggebracht te worden. Verdichting in functie van tweede-verblijven dient heroverwogen te worden. De huidige subsidiemechanismen, die het verhogen van het aantal wooneenheden op een kavel vooropstellen, zijn absoluut niet gunstig voor de natuur en de leefbaarheid van de dorpen en steden. Hier gaat het dan voornamelijk over de kust.

HOOFDSTUK 10. DE CIRKEL ROND MAKEN

Circulair economiemodel

Ook in West-Vlaanderen vindt het circulair economiemodel ingang. Dit is een positieve stap in de nodige evolutie naar een duurzame en klimaatbestendige samenleving. Delen wordt het nieuwe hebben. Er wordt stilaan ook anders geproduceerd, geleefd en gewerkt. Bedrijven zullen steeds meer hun productie en dienstverlening afstemmen op de nieuwe vormen van bezit, met een uitgebreide dienstverlening, bijvoorbeeld het aanbieden van verlichting in plaats van verlichtingsarmaturen. Auto's en brommers verduurzamen, maar ook fietsen en toestellen met matige gebruiksintensiteit, worden soms al gedeeld op buurtniveau. Voeding wordt terug meer lokaal, of komt uit eigen (deel)tuin. Repaircafé's tonen hoe je toestellen kan herstellen om ze langer mee te laten gaan. Hoppin-punten moeten een verfijning geven van het openbaar vervoersnetwerk en dit afstemmen op de persoonlijke of gedeelde transportmodi. Ook voor hemelwater wordt steeds meer naar delen van opslagruimte gekeken, al is het nog moeilijk. En bedrijventerreinen worden hier en daar al aangemoedigd om ruimte te delen en processen af te stemmen. Maar het beleid moet volgen: de overheid denkt steeds meer mee over samenhuizen, delen en verweven van ruimtegebruik door gepaste maatregelen en ondersteuning. Zo versterkt ook, beetje bij beetje, het sociaal weefsel. Door het invoeren van een levenscyclusanalyse en het streven naar de beste standaarden op dit vlak, wordt het cradle-to-cradledenken in de West-Vlaamse economie geïntroduceerd. De Provincie kan hier ook een rol in spelen door ondersteuning en promotie van het principe achter circulair denken en dat doet ze ook met ondersteunende klimaatprojecten voor de West-Vlaamse gemeenten. Maar: *plus est en vous*, natuurlijk.

Ondersteun de werking van kringwinkels verder

Hergebruiken en herstellen van materialen zorgen niet alleen voor minder afval en een verminderd gebruik van eindige grondstoffen, ze brengen ook mensen samen, zorgen voor jobs voor mensen in een moeilijke arbeidssituatie en stimuleren de lokale economie. Ook private initiatieven spelen hun rol aan de aanbodzijde. Ondersteun het uitbreiden van materiaalbibliotheken, repair-initiatieven etc., met de nadruk op gemeenten – of samenwerkingen tussen gemeenten die zelf de capaciteit niet hebben om dit uit te werken. Dit kan door informatie, lerende netwerken,...

Nog meer inzetten op duurzaam bouwen

De Provincie heeft al een goeie werking omtrent duurzaam bouwen. Er zou echter nog meer kunnen ingezet worden op het bouwen met lokale duurzame materialen, zoals stobalen, leem, vlas, hennep,... en dit gecombineerd met een doorgedreven aandacht voor zuinig energiegebruik en nieuwe ruimtebesparende woonvormen. De Provincie kan hier de motor zijn door zelf te investeren in natuurlijke bouwmaterialen en andere overheden hiertoe te stimuleren. Op die manier kan ze de productie van deze gewassen in eigen regio's aanzwengelen. Bijvoorbeeld het telen van lisdodde op gebieden in landbouwbestemming waar de vernatting aan de orde is. Het telen van hennep in gebieden die droger, of erosiegevoeliger zijn. Het slaat koolstof op in de woningen en maakt deze bijna volledig recycleerbaar. Zo tonen ook de voorlichtingspanelen aan die regelmatig in Acasus, ook een (goed) provinciaal initiatief, ook aan. Ook energie- en financiële winst, die kan behaald worden door het gebruik van passieve zonne-energie mag niet vergeten worden. De Provincie kan dit toepassen als bouwheer, maar ook promoten naar andere bouwheren. In het verlengde kan dit ook bij samenwerking met gemeentebesturen en bedrijven. De gunstige levenscyclusanalyse van materialen en gebouwen, zorgt ook mee voor de invulling van haar eigen klimaatdoelen. Daarenboven is de kans ook groot dat deze materialen een hoge score zouden behalen in een mogelijks afwegingskader SDG, moest de Provincie hiervoor kiezen.

Lokale koplopers kringlooeconomie in de kijker zetten.

Goede voorbeelden zetten aan tot navolging. West-Vlaanderen kan zoals in tal van andere zaken ook een koploper worden op vlak van circulaire economie. Dan gaat het vooral over die bedrijven die niet op één

element, maar in hun geheel (toelevering en gebruik/ herstelbaarheid/ herinzetbaarheid van de producten) goed scoren in het potentieel SDG-afwegingskader.

Instrumenten creëren die sterk aanmoedigend leiden tot verduurzamen van bedrijventerreinen

Zowel Provincie als intercommunales hebben instrumenten om bij de (her)inrichting van bedrijventerreinen te zorgen voor een betere afstemming van de processen. Zo kunnen gezamenlijke transporten, hergebruik van proceswater, gedeelde parkings, gezamenlijk vervoer,... zorgen voor een sterk verminderde ecologische voetafdruk, maar ook een verlaagde werkingskost voor de bedrijven. Daarenboven heeft de Provincie met de studie Saving Space, maar ook met reeds bestaande onderzoeken, voldoende munitie om een screening te doen van de ruimtewinsten die op die manier kunnen behaald worden – naast het hergebruik en delen van lege ruimten. Daarenboven zijn heel wat bedrijven nog niet mee in het zelf produceren van duurzame energie. De daken moeten vol met PV's, maar op vandaag is de bezetting nog zeer laag. De Provincie screent dan ook de bestaande PRUPS en past deze aan om zowel ruimtewinst, als andere duurzaamheidswinsten te boeken.

De Provincie geeft stimulansen aan lokale overheden en verenigingen die lokale deelinitiatieven opzetten.

De Provincie geeft niet alleen een forum tot promotie en uitwisseling aan gemeenten en organisaties die deelinitiatieven opzetten, ze kan ook helpen in het faciliteren van deelinitiatieven door het verstrekken van ruimte en middelen voor het opzetten van dergelijke initiatieven.

HOOFDSTUK 11. BOUWEN

Natuur verweven en inbedden binnen andere ruimtelijke bestemmingen

Werken met de natuur op bedrijventerreinen, landbouwbedrijven, verkavelingen,... Niet alleen omdat deze sites de oorspronkelijke habitats innemen van soorten, maar ook omdat natuur broodnodige diensten levert voor onder andere bestuiving, waterretentie, fijn stof/ geurverspreiding, opvangen van plagen, versterken van de lokale natuur en gezonder en gelukkiger maken van de werknemers en burens. Maar ook nieuwbouwhuizen en te verbouwen woningen kunnen een rol spelen hierbij: tuinen vormen een 10% van de niet-bebouwde ruimte. Door het connecteren van die ruimte en het inzetten van deze ruimte in kader van waterberging en infiltratie, kan er een gigantische oppervlakte vrij gemaakt worden in kader van het herstel van het watersysteem. Die ruimte kan eveneens ingezet worden als groen ruimte, in combinatie met de functies voor de mens.

Natuurinclusief bouwen

Ook (nieuwe) bedrijventerreinen kunnen heel goed samengaan met (bestaande) natuur. Men kan rekening houden met het natuurlijk reliëf in het landschap en de hydrologische kenmerken respecteren. Regionale Landschappen en Natuurpunt hebben hier de juiste expertise.

Natuurinclusief bouwen betekent ook het connecteren van natuur en water door bedrijventerreinen en op de gebouwen en dit mee te nemen in het vergunningstraject, de ruimtelijke uitvoeringsplannen en in samenwerkingsprogramma's met bedrijven.

Daarnaast ook opleidingen te voorzien voor tuinarchitecten om tuin en woning af te stemmen in kader van mitigerende maatregelen in functie van het klimaat (waterretentie, - infiltratie, juiste boom op juiste plek voor verkoeling van het huis,...). Tuincoaches kunnen de lokale adviezen enten op het tuinplan (zie ook eerder).

Acasus

Acasus breidt nog meer dan vandaag haar werking uit naar samenwerking van functies op de hele bouwkwel/woonwijken. De kennis van collectieve systemen, als buurtbatterij, gedeelde regenwateropslag, energiedelen, samen aankopen,... wordt verder verdiept en verdeeld naar de betrokkenen binnen de gemeenten. Daarnaast promoot ze de ontwikkeling en verspreiding van duurzame bouwmaterialen, in samenwerking met projectontwikkelaars en producenten.

Daarnaast werkt Acasus samen met andere actoren, zoals Vogelbescherming, om bouwen en verbouwen richting natuurinclusief te laten evolueren: niet alleen het detecteren van beschermde soorten in te verbouwen gebouwen, maar ook het afstemmen van de materialen op de natuurlijke omgeving (bijvoorbeeld glaspartijen), wordt in de werking van Acasus ingekanteld.

Tenslotte wordt Acasus ook het centrum voor klimaatbestendig tuinieren. Samen met partners als Tuin+ – voor de expertise in kader van tuinontwerp – en Velt, voor de expertise rond bodem en planten, zorgt Acasus voor het inrichten van masterclasses klimaatbestendige tuinen voor tuinontwerpers – en brengt ze hiervoor een label uit, mét opvolging en zorgt ze voor de nodige begeleiding van tuinrangers/vrijwilligers die zowel begeleiding van particulieren in klimaatbestendig tuinieren, als het natuurinclusief tuinieren als opdracht zien. Uiteraard werkt ze hiervoor samen met de regionale landschappen en instituten als Inverde – of andere relevante actoren.

HOOFDSTUK 12. SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Transitie ten dienste van mens en natuur: Sustainable Development Goals (SDG's)

De Provincie heeft, net als de West-Vlaamse Milieufederatie, de Sustainable Development Goals omarmd. Dat is een goede zaak, want deze SDG's vormen de basis waarop transitie op een holistische manier kan worden aangepakt: een sociale, ecologische, klimaatvriendelijke, dus duurzame ontwikkeling. De SDG's zijn echter geen pick-and-play-menu, waaruit een label per actie te kiezen valt: ze zijn een afwegingskader waarbij beslissingen en acties van het beleid integraal op alle relevante doelen het maximum moeten trachten te scoren. De SDG's dienen het afwegingskader te zijn voor het ontwikkelen van een beleidsvisie, het uitrollen van ruimtelijke uitvoeringsplannen, het beoordelen van vergunningen en ondersteunen van sectoren en regio's.

De Verenigde Naties

De SDG's werden in de schoot van de Verenigde Naties (VN), tijdens de COP +20 in Rio vastgelegd. De 2030 Agenda voor Duurzame Ontwikkeling (2030 ADO) werd opgebouwd rond de 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen of Sustainable Development Goals en 169 bijhorende subdoelstellingen, werd op 25 september 2015 aangenomen door alle staatshoofden en regeringsleiders. De Provincie heeft, net als de West-Vlaamse Milieufederatie, de SDG's omarmd. Het is een geïntegreerde, allesomvattende en ambitieuze agenda, een unieke fusie van de tot dan toe grotendeels afzonderlijke VN-agenda's inzake armoedebestrijding en duurzame ontwikkeling. In het hart van deze agenda staat het principe 'om niemand achter te laten', waarmee gewezen wordt op het feit dat de doelstellingen moeten behaald worden in alle landen, zowel collectief als individueel, met bijzondere aandacht voor kwetsbare groepen. Tezelfdertijd wordt de agenda in lijn gebracht met de VN-klimaatagenda. Dat is ook een universele agenda: een partnerschap met rechten en plichten voor alle landen waarbij ook niet-statelijke actoren zoals kennisinstellingen, de civiele maatschappij, de private sector en zelfs de individuele burger betrokken zijn. De SDG's vormen dan ook de basis voor het nemen van beleidsbeslissingen, op een geïntegreerde én participatieve manier, waarbij sociale, ecologische, klimaatvriendelijke, dus duurzame ontwikkeling de leidraad vormt voor beleidsmakers.

De SDG's worden op vandaag, door de Provincie nog te veel ingevuld als een pick-and-play-menu, waaruit een label per actie te kiezen valt. Dat doet in onze ogen onrecht aan het geïntegreerde, holistische van deze set aan doelen: ze zijn een afwegingskader waarbij beslissingen en acties van het beleid integraal op alle relevante doelen het maximum moeten trachten te scoren.

We bevelen de Provincie dan ook aan om binnen de beleidsbeslissingen, de SDG's maximaal te implementeren als afwegingskader, als norm waarop een holistisch beleid kan getoetst worden. Dit is niet evident, daarom hebben we een Duits voorbeeld bijgevoegd, waarbij het afwegingskader in de praktijk wordt omgezet: plattform.egesetzgebung.bund.de/cockpit/#/egfa

Meer info: www.un.org/sustainabledevelopment/

HOOFDSTUK 13. PROVINCIE ONDERHANDELINGSBESTUUR

Dynamisering van beleid

De Provincie is steeds minder een beleidsniveau met autonome bevoegdheden. Steeds meer voert de Provincie de regionale vertaling van beleidsbeslissingen en –processen, met de partners in het werkveld. Een onderhandelend bestuur staat voldoende ver van het lokale niveau om abstractie te maken van de richting waarin het wil uitgaan en voldoende dicht bij de regionale realiteit om beleidsbeslissingen van hogere echelons op volgens de regionale dynamieken te vertalen.

De resultaten van een onderhandelend bestuur, zijn dan in eerste instantie het samenbrengen van de middenveld- en kennisactoren in kader van een concrete beleidslijn. Aan de hand van de milieugebruiksruimte gaan de partners, in regie van de Provincie, op zoek naar een regionaal geschikte uitvoering van de beleidsprocessen. Hieruit ontstaan inzichten over hiaten in het beleid, aan de hand van dewelke het provinciale beleid met de andere beleidsniveaus in gesprek gaat.

De Regionale Landschappen/ Stadlandschappen zijn -in de mate waarin ze effectief gelijke representatie bewerkstelligen- een goede plaats om overleg én resultaat te initiëren. Subsidiërende overheden eisen nog steeds te veel de plaats aan de kop van de tafel én de hamer. Landschapsraden, zoals elders in de tekst vermeld, kunnen hiervan de emanatie zijn. Maar ook Westtoer, Inagro (Proclam), de Minaraad, ... zijn instrumenten waarmee de Provincie een dynamisering van het beleidsvormend proces kan beogen. Uiteindelijk is gedeeld draagvlak een sterke positie van waaruit beleid uitgerold moet worden.

De Provincie als makelaar

Steeds meer wordt de Provincie makelaar tussen de verschillende bestuursniveaus, eerder dan ontwikkelaar van een eigen beleid. Deze rol neemt ze bijvoorbeeld op in kader van strategische projecten voor waterlichamen, maar ook in het uitwerken van beleidsvisies en ruimtelijke uitvoeringsplannen. Waar deze op vandaag nog te weinig holistisch worden bekeken, kan de Provincie de rol van makelaar tussen de verschillende sectoren, gebiedsgerichte doelen én verscheidene beleidsinstanties- en niveaus opnemen. Dit, door het samenbrengen van gemeentelijke besturen en sectorale actoren rond gebiedsgerichte plannen en het opzetten van transparante processen die impact op ruimte, natuur- en milieudoelen én economische doelen samenbrengen in een door de verschillende sectoren gedeelde visie.

Hoewel de strategische plannen voor bv de Oudlandpolder, de Luchtmachtbasis van Koksijde, of de strategische projecten voor de IJzer- en Handzamevallei met veel enthousiasme worden getrokken, is de zoektocht naar evenwicht tussen de doelen en de inzet van middelen nog steeds een machtsoefening waarbij natuur regelmatig aan het kortere eind trekt. Integratie van de doelen door gezamenlijk overleg en het betrekken van wetenschap en middenveld in één forum, eerder dan het spel der machten door het apart betrekken van de actoren, moet voorop staan.

Milieueffectrapportage voorop

Hans Mommaas, voorzitter van de Nederlandse Commissie voor de milieueffectrapportage en voorzitter van de nieuwe Ecologische Autoriteit schetst het als volgt: "Er spelen grote samenhangende uitdagingen voor de leefomgeving: klimaatverandering, de energie- en koolstoftransitie, biodiversiteit en de eiwittransitie, het meer circulair maken van grondstoffenstromen. Milieu is verschoven van een begrenzer van ontwikkelingsmogelijkheden naar een vormgevend onderdeel ervan en thematisch verbreed tot 'omgevingskwaliteit'. Wat betekent dit voor het instrument van de milieueffectrapportage? Om te beginnen dat we het instrument dringend nodig hebben om samenhang te brengen in de aanpak van vraagstukken. Stuk voor stuk gaat niet lukken. Daartoe moet het instrument van het einde van de planningsketen, van de toetsingsfase, meer naar het begin, naar de informatie- en adviesfase. Bovendien is meer focus aan de orde: van een encyclopedie van aandachtspunten, naar een richtinggevend prioritering. Tenslotte is aandacht nodig voor een dynamisering van het instrument, doorheen vaak onzekere plannings- en uitvoeringsprocessen ('wicked problems'). Tegelijkertijd mag het instituut niet

verwateren. Wat voor uitdaging dient zich aan?"

Waar Mommaas op doelt, is het ontwikkelen van een gebiedsgerichte visie op de milieugebruiksruimte binnen bepaalde gebieden. De term 'milieugebruiksruimte' wordt in verband gebracht met een zogenaamde 'programmatische aanpak' of een 'doelbereiking binnen een bepaalde termijn met behulp van een plan of programma, waarin de milieugebruiksruimte verbruikende ontwikkelingen, zowel de autonome en de voorgenomen ontwikkelingen, zijn aangegeven en de actieve maatregelen waarmee milieugebruiksruimte wordt vrijgemaakt zijn opgenomen. Centraal staat de ruimte tussen de feitelijke, gewenste en noodzakelijke activiteiten en de milieunorm. Die laatste wordt ook wel eens breder omschreven, waarbij bv ook de ruimte voor erfgoed, gezondheid en soortenbeleid wordt meegenomen.

De Provincie kan hier een voortrekkersrol spelen, door in haar ruimtelijk beleid, maar ook in de evaluatie en het actief vergunnen van nieuwe activiteiten te vertrekken van een analyse van de subregio waar de activiteit wordt aangevraagd. Op die manier is het bij voorbaat duidelijk voor welke activiteiten er in een bepaald gebied al dan niet nog ruimte is en waar er moet afgebouwd worden – en vervangen door nieuwe activiteiten.

AFKORTINGEN

CSA	Community Supported Agriculture
EGALIM	Etats Généraux de l'Alimentation
EKBG	Ecologisch Kwetsbaar Blijvend Grasland
GLB	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
GOG	Gecontroleerd Overstromingsgebied
HPG	Historisch Permanente Graslanden
IHD	Instandhoudingsdoelstellingen
INBO	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
KRW	Kaderrichtlijn Water
LOGO	Lokaal Gezondheidsoverleg
LWAG	Landschappelijk Waardevol Agrarisch Gebied
MAP	Mestactieplan
NME	Natuur- en Milieueducatie
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
S-IHD	Specifieke Instandhoudingsdoelstellingen
SALV	Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij
SBZ	Speciale Beschermingszone
SBZ-H	Speciale Beschermingszone van de Habitatrichtlijn
SBZ-V	Speciale Beschermingszone van de Vogelrichtlijn
SDG	Sustainable Development Goals
STOP	Stappers, Trappers, Openbaar vervoer en Privé gemotoriseerd vervoer
VAPEO	Vlaams Actieprogramma Ecologische Ontsnippering
VEN	Vlaams Ecologisch Netwerk

Andere Memoranda

Natuurpunt

www.natuurpunt.be/pagina/verkiezingen-2024-0

Bond Beter Leefmilieu

www.bondbeterleefmilieu.be/memorandum

Velt

Nog niet binnen

Voedsel Anders

www.voedsel-anders.be/sites/default/files/2023-04/230417_krijtlijnen_AE.pdf

JNM

Nog niet binnen

BOS+

bosplus.be/wp-content/uploads/2023/08/Memorandum2024_BOS.pdf

Trage Wegen vzw

Nog niet binnen

Vogelbescherming

Nog niet binnen

Grootouders voor het Klimaat Brugge

grootoudersvoorhetklimaatbrugge.be/gemeenteraadsverkiezingen

Watercoalitie

[18 maart lancering](#)

De regionale Natuurpuntgroepen werken volop aan hun memorandum.